

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

KATEDRA SOCIOLOGIE, ANDRAGOGIKY A KULTURNÍ
ANTROPOLOGIE

CO JE A CO NENÍ MUŽNÉ CHOVÁNÍ?

Bakalářská diplomová práce

Obor studia: sociologie

Autor: Bernard Černíkovský

Vedoucí práce: Mgr. František Znebejánek, Ph.D.

Olomouc 2021

Prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci na téma „*Co je a co není mužné chování?*“ vypracoval samostatně a uvedl v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použil.

V Olomouci dne 24. června 2021

Podpis

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu mé bakalářské práce Mgr. Františku Znebežánkovi, Ph.D. za ochotu, velkou trpělivost a cenné rady a Davidu Fiedorovi, Ph.D. za odbornou konzultaci analýzy dat.

Poděkování patří i mému tátovi Liboru Černikovskému za pomoc v nesnázích, mámě Lence Černikovské za mateřskou starostlivost, a nakonec oběma rodičům i všem blízkým, kteří mi byli psychickou oporou.

Anotace

Jméno a příjmení:	<i>Bernard Černikovský</i>
Katedra:	Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie
Obor studia:	<i>Sociologie – Politologie a evropská studia</i>
Obor obhajoby práce:	<i>Sociologie</i>
Vedoucí práce:	<i>Mgr. František Znebežánek, Ph.D.</i>
Rok obhajoby:	2021

Název práce:	Co je a co není mužné chování?
Anotace práce:	Práce se zabývá maskulinitou a jejím vnímáním. Popisuje ji jako komplexní, mnohoznačný a výrazně variabilní koncept a zasazuje ji do širšího teoretického kontextu genderu. Práce cituje typologii pojetí maskulinity a popisuje její vztah ke sportu. Praktická část práce je založena na kvantitativním výzkumu. Online dotazníkovým šetřením bylo zkoumáno hodnocení tradiční normy maskulinity studenty FF a FTK UPOL (n=443) na sedmibodové škále a vliv fakultní příslušnosti, pohlaví a praktikování sportu na vnímání maskulinity. Statistické testování hypotéz ukázalo, že muži průměrně hodnotí formulovanou normu výše než ženy a respondenti z FTK výše než ti z FF. Celkově byl zjištěn mírný nesouhlas s normou tradiční maskulinity.
Klíčová slova:	Maskulinita, gender, kvantitativní výzkumy, maskulinní normy, sporty, studenti
Title of Thesis:	What is and what is not masculine behaviour?
Annotation:	This bachelor's thesis deals with masculinity and its perception. It is described as a complex, multifaceted and markedly variable concept and placed in a broader theoretical context of gender. A typology of masculinity is cited. The relationship of masculinity and sport is explored. The empirical section is based on quantitative research. Evaluation of a traditional

	norm of masculinity on a seven-point scale and the possible influences of faculty, gender and sports practice on the perception of masculinity are evaluated based on an online survey conducted on a sample of 443 Palacký University in Olomouc. Statistical testing of hypotheses showed that male students on average rated the formulated norm of traditional masculinity higher than female students. Also, Faculty of Physical Culture students rated the norm higher than those studying in the Faculty of Arts. Overall, there was a slight disagreement with the traditional masculinity norm.
Keywords:	Masculinity, gender, quantitative research, masculine norms, sports, students
Názvy příloh vázaných v práci:	Příloha č. 1 Dotazník Příloha č. 2 Histogramy odpovědí na otázku č. 5
Počet literatury a zdrojů:	21
Rozsah práce:	70 s. (66 945 znaků s mezerami)

Obsah

Úvod.....	8
I. TEORETICKÁ ČÁST	10
1. Charakteristika konceptů maskulinity a feminity.....	12
2. Definice maskulinity	16
3. Sport a maskulinita	20
II. PRAKTICKÁ ČÁST.....	23
1. Cíle výzkumu.....	23
2. Předpoklady a hypotézy	24
3. Metodologie výzkumu	26
3.1 Sběr dat.....	26
3.2 Výzkumný soubor	27
3.3 Statistická analýza dat.....	28
4. Výsledky výzkumu	29
4.1 Otázky týkající se sportu	29
4.1 Hodnocení normy maskulinity	31
4.1 Testování hypotéz.....	34
4.1.1 Hypotéza H1	34
4.1.2 Hypotéza H2.....	37
4.1.3 Hypotéza H3.....	41
4.1.4 Hypotéza H4.....	44
4.1.5 Hypotéza H5.....	47
6. Diskuze	50

Závěr	54
Použitá literatura.....	56
Seznam grafů	59
Seznam tabulek.....	60
Seznam příloh.....	61
Příloha č. 1 Dotazník.....	62
Příloha č. 2 Histogramy odpovědí na otázku č. 5.....	65

Úvod

Vzmuž se! Nebuď jako holka! Jsi snad chlap, ne? Ať už od rodiče, kamaráda nebo třeba vychovatelky ve školce, něco takového si jistě alespoň jednou za život vyslechl každý držitel chromozomu Y, autora těchto řádků nevyjímaje. Ne každý už si ale položil otázku, co je tím myšleno. Co je být chlap, co je mužné? A co z toho závisí na chromozomech a co naopak na společnosti?

Těmito úvahami začal proces psaní bakalářské práce, kterou se právě chystáte číst, a tak i samotná stať začíná teoretickým zkoumáním těchto otázek. Nejprve byla popsána mimořádně komplexní a variabilní povaha pojmu maskulinita (přičemž se nebylo možné vyhnout úzce souvisejícímu pojmu feminita), souběžně byl pojem zasazen do širšího teoretického kontextu. Dále pak byla představena typologie pojetí maskulinity podle Connell (2005).

Cílem této práce bylo zkoumat postoje studentů Univerzity Palackého v Olomouci (UPOL) k normě tradiční maskulinity. Dle teoretických zjištění byl později doplněn další cíl, a to zjistit, zda a případně jak se liší vnímání maskulinity na základě vybraných faktorů. Konkrétně bylo vybráno pohlaví, fakultní příslušnost a zda, v jakém rozsahu a jakou formou jedinec praktikuje sport.

Poslední faktor byl předmětem další kapitoly. Sport, zvláště pak ten organizovaný, je totiž v literatuře (Connell, 2005; Messner, 2002; Ramaeker, 2019) popisován jako spojený s normou dominantního, soutěživého, tvrdého a houževnatého muže, který se vymezuje vůči všemu posuzovanému jako femininní.

Takovou normu popisují např. Thompson a Pleck (1986), jejichž pojetí maskulinity posloužilo k vytvoření vlastní definice maskulinity pro účely vypracování praktické části této práce. Ta je založena na kvantitativním

výzkumu online dotazníkovým šetřením na výzkumném souboru čítajícím celkem 443 studentek a studentů UPOL, 352 z nich z Filozofické fakulty a zbylých 91 z Fakulty tělesné kultury. Pět stanovených výzkumných hypotéz bylo statisticky testováno v programu Statistica. Praktická část byla poté podrobena kritickému zhodnocení v diskuzi.

I. TEORETICKÁ ČÁST

Maskulinita čili mužnost¹ je alespoň v euroamerické společnosti nedílnou součástí mužské osobní identity, stejně jako feminita (ženskost) významně figuruje v osobní identitě ženy. Ne náhodou tyto dva pojmy působí jako protipól jeden druhého, často tak totiž jsou vnímány i definovány, a to jak v odborné literatuře, tak i v médiích a ve všeobecném povědomí. Maskulinita podle mnohých definic předpokládá absenci feminity a naopak, jak vychází např. z výzkumu sexuálně rolních stereotypů Shively et al. (1978). O polaritě maskulinity a feminity hovoří také Bačová a Matejovská (2003). Muži ženskost obvykle odmítají a aktivně se vůči ní vymezují, což je od nich i očekáváno. Někteří autoři považují antifeminitu dokonce za jeden z ústředních pilířů maskulinity, jak je možné vidět v definicích Roberta Brannona (1976 podle Maupin & Lehman, 1994) nebo Thompsona a Plecka (1986), které byly použity k vytvoření definice maskulinity pro účely dotazníkového šetření provedeného v rámci praktické části této bakalářské práce. Antifemininní chování je naučené a je přítomno již v dětství a dospívání.

Jak naznačuje poměrně rozsáhlý výzkum Smetáčkové (2016), zabývající se genderovým vývojem a představami žáků základní školy, právě vymezení se proti tomu, co je „pro holky“ a naopak co je určeno klukům, pravděpodobně hraje významnou roli ve formování maskulinní identity už u malých chlapců. Polarizace maskulinity a feminity je totiž jasně znát v každodenních interakcích mezi spolužáky. Už děti na prvním stupni základní školy mají naučené jasné normy vzezření obou pohlaví, kdy kluk na jejich kresbách mívá typicky kalhoty a tričko tmavších barev a krátké vlasy, zatímco holka je typicky oděná do šatů výraznější barvy a má dlouhé vlasy atd. Ve slovním

¹ Pojmy maskulinita a mužnost jsou v této práci užívány jako synonyma. Stejně tak i feminita a ženskost.

popisu, kterým měly děti dle zadání doplnit tyto své kresby „*ideálního, správného kluka*“ a „*ideální, správné holky*“, se objevily také pohlavně specifické osobnostní charakteristiky a zájmy, např. sport a dětská stavebnice u kluků a naproti tomu zpěv a móda u holek (Smetáčková, 2016). Problematikou konceptů maskulinity a feminity a norem s ní spojených se zabývají následující dvě kapitoly teoretické části práce, poslední třetí kapitola se pak zaměří na vztah maskulinity a sportu.

1. Charakteristika konceptů maskulinity a feminity

Koncept maskulinity je založen na jejím vztahu s feminitou, nemůže existovat odděleně, jako izolovaný pojem by nedávala smysl (Connell, 2005). Stejně tak nelze mluvit o ženskosti, jestliže nám není znám pojem mužnost. Zároveň mají spolu mnoho společného, jelikož oba tyto termíny velmi úzce souvisí s pojmem gender a oba jsou součástí široké struktury genderových vztahů ve společnosti, v rámci níž je potřeba je chápat (Connell, 2005). Ačkoliv je tato bakalářská práce zaměřena na zkoumání maskulinity, tato kapitola se zabývá charakteristikou jak maskulinity, tak feminity. Tyto koncepty jsou totiž natolik těsně provázané, že by nedávalo velký smysl jeden z nich vynechat.

Maskulinitu a feminitu lze popsat jako souhrn všech sociálně konstruovaných očekávání spojených s muži a ženami. Jak píše Wyrobková (2005, s. 540), jsou to „*komplexní koncepty zahrnující osobnostní rysy, fyzické atributy, rolové chování, postoje, zájmy, hodnoty apod., které považujeme za přirozené, příznačné, žádoucí či normativní pro muže a ženy*“. Teorie pohlavních rolí (anglicky „sex role theory“), za které se dají maskulinita a feminita považovat, chápe tyto role jako „*obecný soubor očekávání spojených s pohlavím*“ (Connell, 2005, s. 22), který se muži a ženy snaží naplňovat. Tato očekávání pak svým dalekosáhlým vlivem vytvářejí celou „*genderově specifickou sociální realitu*“ (Wyrobková, 2005, s. 540). Toto označení vyjadřuje, že sociální realita mužů a žen je odlišná, a to právě proto, že se liší společenské normy pro muže a ženy. Ty dále formují jak náhled společnosti na individua, tak jejich náhled na společnost a na sebe sama, tak i vztahy mezi individui (Wyrobková, 2005). Je možné říct, že genderové normy prostupují společnost v celé její šíři.

Zároveň jsou maskulinita a feminita uceleným interpretačním rámcem, skrze který jedinci vnímají a interpretují svět kolem sebe a jenž je natolik univerzální a všudypřítomný, až je naprosto stěžejní jak pro jedincovo chápání světa, tak sebe sama (Wyrobková, 2005). Vnímání světa skrze prizma genderu

se takřka nelze vyhnout. Ze všech společenských kategorií se mužnosti a ženskosti jedinec učí jako první (Wyrobková, 2005). Již ve velmi nízkém věku dítě rozlišuje muže a ženy (kluky a holky) a jak již bylo zmíněno výše, děti v mladším školním věku (první stupeň základní školy, tj. zhruba 6–12 let) už disponují komplexním souborem atributů, které přisuzují příslušníkům toho či onoho pohlaví (Smetáčková, 2016).

Na tomto místě je vhodné vysvětlit termín gender a jeho vztah k biologickému pohlaví (anglicky „sex“). Pohlaví označuje striktně biologické rozdíly mezi muži a ženami, jako jsou rozdílné hladiny hormonů, přítomnost chromozomu Y nebo primárních a sekundárních pohlavních znaků. Naproti tomu gender zahrnuje vše ostatní, nebiologické (čili společensky dané), co spojujeme s muži a ženami (Wyrobková, 2005). Gender je všude tam, kam nesahá biologické předurčení pohlavím (Connell, 2005). Například skutečnosti, že ženy nosí šaty a muži (běžně) ne nebo že ženy častěji mívají dlouhé vlasy, vychází z genderu. Nejsou určeny biologickým pohlavím, nýbrž jsou předmětem společenských očekávání. Gender je pojem převzatý z angličtiny a obyčejně se do češtiny nepřekládá, jelikož jediný český ekvivalent - termín „rod“ - není zcela adekvátní (Čermáková, 2018).

Maskulinita a feminita je jedinci osvojována na základě rozpoznávání biologického pohlaví (Wyrobková, 2005), což vede k domnění, že jsou od pohlaví neoddělitelné. Ve skutečnosti jsou však tyto koncepty součástí genderu a jsou společensky konstruovány. Nejsou zcela biologicky podmíněné, nýbrž tyto dva koncepty jsou vytvářeny interakcemi člověka s jeho sociálním prostředím (Wyrobková, 2005). Podle již zmíněné teorie pohlavních rolí jde o zvnitřněné pohlavní role vzniklé socializací (Connell, 2005). Z biologického pohlaví tedy vychází, avšak nejsou s ním nevyhnutelně svázány.

Oproti relativně stabilnímu pojmu pohlaví jsou koncepty mužnosti a ženskosti vysoce historicky a kulturně variabilní (Čermáková, 2018). To vyplývá z již několikrát zmiňovaného faktu, že jsou sociálně konstruovány. Náhledy na maskulinitu a feminitu se mohou lišit jak mezi jednotlivými společnostmi, tak mezi skupinami v rámci jedné společnosti či v různých etapách historie jedné a té samé společnosti (Čermáková, 2018). Slovy Connell (2005, s. 68), naše „*dělení genderu*“ (anglicky „*doing gender*“)² je kulturně specifické. Co se týče specifčnosti vnímání maskulinity v určitých sociálních skupinách, oblíbenou oblastí výzkumu je náhled homosexuálních mužů. Zajímavý vhled do tohoto tématu může poskytnout např. diplomová práce Stejskalové (2013) nebo článek Halkitise (2001). Oba zmíněné zdroje obsahují kvalitativní výzkum mezi gayi, přičemž Halkitis se zaměřil na ještě více specifickou komunitu gayů žijících s virem HIV. Connell (2014) pak cituje celou řadu zdrojů na téma maskulinity z „*globální periferie*“ čili zemí mimo regiony západní Evropy a Severní Ameriky, které jsou ve vědě a výzkumu dominantní.³

Mužnost ani ženskost není jen jedna, jsou to dynamické koncepty. Není možné tvrdit, že každý muž a každá žena prožívá svoji mužnost či ženskost stejně. Jestliže jsou totiž maskulinita a feminita jako součást genderu vytvářeny společensky, pak existuje nejméně tolik různých mužností a ženskostí, kolik existuje společností. Navíc, jak už bylo zmíněno výše, se normy pro muže a ženy liší i mezi odlišnými skupinami v jedné společnosti.

² Koncept autorské dvojice Candace West a Don H. Zimmerman, který sehrál stěžejní roli ve vývoji dnešního chápání genderu. Viz West & Zimmerman, 1987.

³ Tento obzvláště zajímavý článek upozorňuje na problém silné globální dominance teorií a metodologií vytvořených pro euroamerický region, který má podle autorky za následek naprosté upozadění plodů vědy v ostatních oblastech. I koncepty a metody totiž nesou obraz kultury, ze které pocházejí, a nemusí být adekvátní pro použití v jiných kulturách. Autorka v článku apeluje na důležitost tvorby kulturně specifických teorií a metodologií pro objevování nových perspektiv a otázek v rámci zkoumání maskulinity. Viz Connell, 2014.

Podle Connell (2005) již samotná existence termínů „maskulinní“ a „femininní“ implikuje, že lze v tomto ohledu najít rozdíly mezi jednotlivými muži a jednotlivými ženami, jelikož pro porovnání homogenních celků mužů a žen by stačila slova „mužské“ a „ženské“ nebo „vlastní mužům“ a „vlastní ženám“. Wyrobková (2005) zmiňuje, že rozdílná očekávání byla výzkumy prokázána mimo jiné uvnitř etnických, náboženských a rasových skupin, společenských tříd, věkových skupin, sexuálních orientací či geografických oblastí. Proto je možné se v anglofonních zdrojích setkat s tvary v množném čísle „masculinities“ a „femininities“ čili maskulinity a feminity.

2. Definice maskulinity

Vytvořit definici tak silně variabilního, kulturně specifického a zároveň obecného konceptu jako je maskulinita, není vůbec jednoduchý úkol. Connell (2005) říká, že neexistuje ucelený způsob vědeckého zkoumání maskulinity, není jednotné paradigma ani jednotná metodika. Jako možný důvod se nabízí selhání výzkumníků. Podle autorky se však jako pravděpodobnější vysvětlení jeví teze, že vytvořit jednotnou vědu o maskulinitě je zkrátka nemožné, a to kvůli samotnému charakteru tohoto konceptu. Maskulinita není jasná a ucelená, naopak je neobyčejně mnohoznačná a silně závislá na kontextu. To je třeba mít na paměti, kdykoliv narazíme na jakákoliv rádobu univerzálně (napříč kulturami, sociálními skupinami nebo epochami) platná tvrzení o mužnosti. Touto tezí Connell (2005) zřejmě varuje proti horlivému přejímání výsledků výzkumů, teorií i metodologií z jiných společností, proti čemuž se v novějším článku (Connell, 2014) velmi ostře vymezuje.

I když to vyplývá z předchozího odstavce, je třeba zdůraznit, že o „té správné“ definici maskulinity nepadají mezi autory konsensus. Connell (2005) ve své monografii o maskulinitě poskytuje dobře vysvětlenou typizaci postupů, jakými se různí autoři pokouší definovat maskulinitu. Rozděluje celkem čtyři přístupy a u každého zmiňuje jeho slabé stránky. Sama ovšem podotýká, že v praxi je běžná jejich kombinace, jedná se tedy o ideální typy.

Prvním a nejjednodušším je esencialistický přístup, jehož metodou je vybrat jednu charakteristiku a označit ji za základ maskulinity (Connell, 2005). Příkladem může být agrese, zodpovědnost, nezodpovědnost, riskování nebo Freudova aktivita (kterou staví do kontrastu k pasivitě ženy). Jasným argumentem proti tomuto přístupu je, že model něčeho tak komplexního jako je maskulinita nelze postavit na jediné vlastnosti, protože to vede ke značnému zjednodušení (Connell, 2005). Mimoto neexistuje důvod, proč by tím hlavním základem mužnosti měl být zrovna ten či onen rys. Autoři jej vybírají pouze

na základě vlastních úvah, nikoliv hlubším empirickým zkoumáním, a navíc se ve výběru neshodují, tvrdí Connell (2005).

Jako druhý Connell (2005) uvádí pozitivistický přístup. Říká, že pozitivistické definice jsou založeny na empirickém zkoumání muže v určité společnosti, ze kterého vyvozují, co je mužům vlastní. Stejným postupem pak pozitivisté tvoří i definice ženskosti. Vyvozené soubory charakteristik jsou pak znovu empiricky ověřovány, až nakonec vytvoří teoretický základ pro další zkoumání maskulinity a feminity (Connell, 2005). Jejich empirické východisko je přitom i jednou z jejich nevýhod, neboť zkoumáním reálného chování mužů a žen cílí pouze na maskulinitu a feminitu v souvislosti s pohlavím. Tím již z principu vyřazují možnost, že maskulinita a feminita jsou charakteristiky na biologickém pohlaví nezávislé, kupříkladu že určité chování může být považováno za maskulinní či femininní nezávisle na pohlaví aktéra, nebo že muž může být femininní a žena maskulinní (Connell, 2005). Takovéto definice staví mužnost a ženskost jako jasně a důsledně oddělené, neprotínající se množiny. To ovšem vede k falešnému vnímání mužů a žen jako homogenních skupin, v nichž všichni muži splňují charakteristiky mužnosti a ženy zase ženskosti. Podle Connell (2005) jsou pak v důsledku toho ignorovány stěžejní rozdíly mezi jednotlivými jedinci jednoho či druhého pohlaví. Navíc takovéto definice dostatečně nevnímají arbitrárnost spojení mezi mužem a mužností (stejně jako mezi ženou a ženskostí), tedy mezi pohlavím a genderem.

Normativní přístup dle Connell (2005) jde podobnou cestou, avšak má na paměti zmíněné pozitivisty opomíjené individuální rozdíly. Místo aby normativní definice maskulinity představovaly definitivní soubor charakteristik, jež splňují všichni muži (či ženy v případě feminity), představují pouhou sociální normu, tedy co by měli muži splňovat. Je to standard, který jednotliví muži naplňují do rozdílné míry (Connell, 2005). To ale vede k paradoxům, které tyto definice nezvládají pokrýt. Na povrch

vyvstává například otázka, nakolik je norma normou, když jí takřka nikdo nedosahuje (Connell, 2005). Podle normativně esencialistického (Connell, 2005) pojetí Brannona (1976 podle Maupin & Lehman, 1994) má muž být emočně silný a tvrdý, dominantní, nezávislý a soběstačný, má se chtít odlišit od žen, má toužit po moci a nadřazenosti nad ostatními a nemá se ostýchat pro to použít násilí. Naplnění této „normy“ se zdá místy být celoživotním cílem, jehož dosažení není zaručeno. To platí například v případě nezávislosti, soběstačnosti a emoční síly či vyrovnanosti. Poznámka vybízející k využití násilí k dosažení moci se pak alespoň z pohledu dnešní doby jeví až děsivě, je násilí skutečně žádoucí? Connell (2005) se dále ptá: Máme tedy říct, že ta většina mužů, která nedosahuje (této nebo podobné) tvrdé normy není maskulinní? Jak maskulinní je tvrdost a odvaha nutná k odmítnutí normy tvrdosti? A co odvaha nutná k přiznání se k homosexualitě? Tolik k paradoxům normativního pojetí mužnosti. Ještě se nabízí otázka, zda je maskulinní někdo, kdo není soutěživý. Podle Brannona (1976 podle Maupin & Lehman, 1994) nejspíše ne.

Jako poslední Connell (2005) hovoří o sémiotickém přístupu k definici maskulinity. Ten přitom považuje za přijatelnější než předešlé tři přístupy, i když v poznámce pak dodává, že v literatuře o maskulinitě není běžný (častěji se prý aplikuje na obecnější pojednání o genderu; Connell, 2005). Zejména zmiňuje jeho přínos pro sociologickou kulturní analýzu, např. právě genderu, a studium symbolů. Autorka uvádí, že tento přístup staví na strukturální analýze jazyka podle strukturální lingvistiky, která vytváří definice jazykových prvků na základě rozdílů mezi nimi. Sémiotická cesta definování mužnosti tedy začíná u pojmů a jazykových prostředků. Maskulinitu pojímá jako nefeminitu a vytváří systém symbolických rozdílů mezi těmito pojmy skrze lingvistickou analýzu. Connell (2005) dále podotýká, že výsledkem takové analýzy jazyka není jen prostý abstraktní rozdíl mezi

maskulinitou a feminitou jako v pozitivistických definicích, jejichž výsledkem jsou jasně oddělené polární definice mužnosti a ženskosti. Jejich výsledkem je naopak širší schéma genderových vztahů. Jako jasnou nevýhodu hledání definice touto cestou uvádí Connell (2005) omezený záběr, zaměřuje se totiž výhradně na jazyk, analyzuje diskurz.

Connell (2005) na konci své kapitoly o přístupech k definicím maskulinity zdůrazňuje princip vztahovosti, který se dá vyvodit ze všech čtyř pojetí. Maskulinita nemůže existovat mimo „systém genderových vztahů“ (Connell, 2005, s. 71), se kterými je svázaná a které ji pomáhají definovat. Je neobyčejně těžké ji popsat stručně a přitom výstižně. Podle autorky není správné popisovat mužnost jako objekt, tedy například esencialistický charakterový rys, pozitivistický souhrn běžného chování nebo normu ideálního muže. Říká, že je třeba se v definicích zaměřit na způsob prožívání genderové reality. Sama poskytuje tuto definici: „Maskulinita ... je zároveň pozice v genderových vztazích, praktické způsoby, kterými muži a ženy zauímají tuto pozici ... a důsledky těchto způsobů na tělesné prožívání, osobnost a kulturu“ (Connell, 2005, s. 71). Taková definice dobře vystihuje, že maskulinita je nedílnou součástí širší struktury, které je konstruktem a kterou současně spolukonstruuje, zahrnuje rovinu chování i prožívání a neomezuje se pouze na biologické pohlaví. Také tato definice je ovšem napadnutelná. Na rozdíl od čtyř výše uvedených přístupů, které Connell (2005) popisuje, totiž neobsahuje žádné konkrétní charakteristiky, takže je jen obtížně použitelná pro účely empirického výzkumu. Pro ten jsou naopak velmi dobře použitelné definice vyplývající z normativního pojetí maskulinity. Jedna taková byla použita i pro výzkum v této práci. Je spíše jen shrnutím a osnovou toho, co vše by měla zahrnovat věda o maskulinitě. Právě toto ale mohlo být vědomým záměrem autorky a neubírá to její definici váhu.

3. Sport a maskulinita

Tato bakalářská práce nemůže vzít v úvahu všechny aspekty maskulinity a empiricky je prověřit. Společným jmenovatelem definic maskulinity bývá touha po úspěchu, agrese a fyzická síla (např. Brannon 1976, podle Maupin & Lehman, 1994; Thompson & Pleck, 1986; Doyle, 1989). Jak je blíže objasněno v následujících odstavcích, tyto atributy se váží ke sportu, a navíc sport představuje pro některé muže součást jejich osobní maskulinity. Proto se tato kapitola zabývá vztahem sportu a maskulinity a posloužila jako teoretický základ pro výzkumné hypotézy týkající se sportu.

Choutka (1971, s. 121) definuje sport jako specifickou oblast *„tělocvičné aktivity, jejímž obsahem je spontánně uspokojovaná potřeba pohybu, prožitku a seberealizace jedince, charakteristická snahou o dosažení relativně či absolutně nejvyššího výkonu v pevně daném rámci pravidel soutěže“*. Následující pojednání o sportu a maskulinitě je ve shodě s touto definicí sportu, jejímiž hlavními rysy je seberealizace, organizovanost a soutěživost.

Organizovaný sport je silně spojen s maskulinitou. Nejenže dospívající muži přikládají větší váhu úspěšnosti ve sportu než ženy (Klomsten, Marsh & Skaalvik, 2005), již při sportování malých kluků jsou pěstovány hodnoty agrese a soutěživosti (Messner, 2002). Muži často využívají sportu ke konstrukci své maskulinity (Connell, 2005), skrze sport svou maskulinitu definují a dávají na odív (Ramaeker, 2019). Connell (2005) píše, že institucionální organizace sportu zakotvuje určité sociální vztahy, a to tvrdý konkurenční boj a hierarchii mezi muži a vyloučení žen z mužského prostředí (z mužského sportu do jejich vlastní kategorie). Podle Messnera (2002, s. 20) sport konstruuje a udržuje dominantní typ maskulinity, založený na *„tělesné nadřazenosti nad feminitou a nad neatletickými maskulinitami“*, podle Ramaekera

(2019) sport podporuje normy tradiční maskulinity, a to včetně popření bolesti a používání svého těla jako zbraně. Sport staví muže proti sobě jako soupeře a vyhraje ten, který ukáže větší fyzickou zdatnost (Ramaeker, 2019). Výhra pak znamená zisk sociálního statusu, moci (Ramaeker, 2019), respektu a uznání. Všechny tyto charakteristiky sportu se nápadně překrývají s tradičními pojetími maskulinity, tedy jak ji staví např. již zmiňovaný Brannon (1976, podle Maupin & Lehman, 1994) nebo Thompson s Pleckem (1986) ve svém kvantitativním výzkumu. O těchto pojetích bude řeč v následujících odstavcích.

Brannonova definice maskulinního rolového chování (1976, podle Maupin & Lehman, 1994) je stavěna na čtyřech obrazně pojmenovaných prvcích: *No Sissy Stuff*, *The Big Wheel*, *The Sturdy Oak* a *Give 'Em Hell*, které se dají přeložit jako *Nic zženštilého* (nebo také *Nic pro slabochy*), *Velké zvíře*, *Statný dub* a *Dej jim co proto*. Prvek *Nic zženštilého* či *Nic pro slabochy* vyjadřuje potřebu odlišit se od žen. *Velké zvíře* znamená touhu po nadřazenosti nad ostatními, *Statný dub* vyjadřuje puzení k nezávislosti a soběstačnosti a *Dej jim co proto* je potřebou mít větší moc než ostatní (a v případně nutnosti k jejímu získání použít násilí; Brannon 1976, podle Maupin & Lehman, 1994). Participace ve sportu se zdá být ideální příležitostí pro manifestaci této maskulinní role. Odlišení od žen je dosaženo jejich segregací do oddělené kategorie určené pouze pro ženy, touhu po nadřazenosti nad ostatními je možné najít v touze po výhře v jakékoliv sportovní soutěži. Puzení k nezávislosti a soběstačnosti je možné ukojit ve všech individuálních sportech a potřebu mít moc nad ostatními spojenou dokonce s oprávněným použitím násilí k jejímu získání lze manifestovat např. v bojových sportech jako je box.

Thompson a Pleck (1986) zakládají svůj model maskulinity na třech součástech (dimenzích) maskulinní normy: sociálním statusu, tvrdosti a antifeminitě. Tyto tři dimenze vznikly po analýze z kvantitativního

výzkumu autorů a velmi se podobají pojetí maskulinity Brannona (1976, podle Maupin & Lehman, 1994). Každá z nich obsahuje sérii tvrzení (ověřovaných dotazníkovým šetřením na sedmibodové hodnotící škále), která společně vyjadřují charakter dané součásti normy mužnosti. Pro účely této bakalářské práce byla na základě normativního (dle Connell, 2005) pojetí maskulinity Thompsona a Plecka (1986) vytvořena definice maskulinity, která je zformulována v následujícím odstavci. Z 26 dotazníkových tvrzení, podle analýzy autorů jednoznačně vysvětlujících maskulinní normu, byl proveden výběr. Tvrzení pro formulaci následující definice byla vybrána na základě průměrné výše míry souhlasu respondentů vycházející z původního výzkumu (tvrzení s vyšší měrou souhlasu byla brána jako důležitější; viz Thompson & Pleck, 1986, s. 537–538), korespondence s popisem vztahu maskulinity a sportu v této kapitole a vlastního zhodnocení. Poté byla tato tvrzení přeložena do češtiny a případně upravena. Následující formulace maskulinní normy posloužila jako definice maskulinity pro kvantitativní výzkum (dotazníkové šetření), jenž je součástí této bakalářské práce:

Muž chce dosáhnout úspěchu, statusu a respektu. Měl by tvrdě pracovat, aby zajistil svou rodinu. Muž by měl působit sebejistě, měl by být samostatný, měl by umět zachovat chladnou hlavu, mít logické myšlení a racionálně odůvodnit své činy. Měl by být emočně i fyzicky silný, tvrdý a vytrvalý, schopen vyřešit problémy a přečkat strasti. Muž je připraven v nutných situacích použít hrubou sílu. Měl by umět vydržet bolest, aniž by ji dával příliš najevo a neměl by příliš mluvit o svých obavách, strastech a problémech. Neměl by se věnovat zájmům považovaným za ženské, jako je vyšívání nebo balet.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

Pro praktickou část této práce byl zvolen kvantitativní výzkum, jehož předmětem je ověřování z teorie odvozených hypotéz za účelem přijmout je jako platné či zamítnout jako neplatné. V této kapitole jsou uvedeny cíle výzkumu, v souladu s teoretickými poznatky formulovány předpoklady a hypotézy, popsáno provedené dotazníkové šetření a vyhodnoceny výsledky výzkumu, který je následně kriticky reflektován v diskuzi.

1. Cíle výzkumu

Cílem práce a zároveň výzkumu bylo zkoumat postoje studentů studentstva UPOL k normě tradiční maskulinity (formulované na s. 22). Konkrétně měl výzkum prověřit, zda se vnímání normy tradiční maskulinity liší v závislosti na několika faktorech, a to

- zda respondent praktikuje sport, případně v jaké míře a formě;
- zda je studentem Fakulty tělesné kultury (FTK) či Filozofické fakulty (FF);
- na pohlaví respondenta.

2. Předpoklady a hypotézy

V souladu s teoretickými poznatky byly formulovány následující předpoklady a hypotézy:

1. Již z charakteru studijních oborů na FTK lze předpokládat, že studenti a studentky této fakulty jsou poměrně sportovně založení. Toto rovněž vychází z diplomové práce Lindušky (2016), který kvantitativním výzkumem pomocí dotazníku pohybové aktivity IPAQ (International Physical Activity Questionnaire) zjistil, že studentstvo FTK je oproti studentům a studentkám humanitních a přírodovědných oborů neaktivnější v kategorii intenzivní a středně intenzivní pohybové aktivity, do kterých sport spadá. Tento předpoklad bude ověřován srovnáním se studenty a studentkami FF.

H1: Studentstvo FTK UPOL věnuje sportu více času týdně než studentstvo FF UPOL.

2. Vzhledem ke skutečnostem představeným v kapitole 3 *Sport a maskulinita* lze předpokládat, že studenti a studentky, kteří sportují více, budou vnímat maskulinitu více v souladu s definicí tradiční maskulinity formulované na s. 22 než studenti a studentky, kteří sportují méně nebo nesportují vůbec.

H2: Studenti a studentky, kteří věnují sportu více času týdně, vykážou větší soulad s definicí tradiční maskulinity než studenti a studentky, kteří sportují kratší dobu nebo nesportují vůbec.

3. Vzhledem ke skutečnostem představeným v kapitole 3 *Sport a maskulinita* lze také předpokládat, že studenti a studentky, kteří sportují organizovaně, budou vnímat maskulinitu více v souladu s definicí tradiční maskulinity formulované na s. 22 než studenti a studentky, kteří sportují neorganizovaně nebo nesportují vůbec.

H3: Studenti a studentky sportující organizovaně vykážou větší soulad s definicí tradiční maskulinity než studenti a studentky, kteří sportují neorganizovaně či nesportují vůbec.

4. Vzhledem ke skutečnostem představeným v kapitole 3 *Sport a maskulinita* a na základě předpokladu č. 1 lze rovněž předpokládat, že vnímání maskulinity studentů a studentek FTK se bude více podobat definici tradiční maskulinity formulované v kapitole 3 *Sport a maskulinita*, než tomu bude u studentů a studentek FF.

H4: Studentstvo FTK UPOL vykáže větší soulad s definicí tradiční maskulinity než studentstvo FF UPOL.

5. Bačová a Matejovská (2003) provedly výzkum na podobné bázi (také vycházely z třídimenzionálního modelu maskulinity Thompsona a Plecka, 1986), avšak na výzkumném souboru studentů a studentek středních škol v Košicích ve věku 17–18 let. Výsledky jejich výzkumu ukázaly, že s normou tradiční maskulinity více souhlasí muži než ženy. Další předpoklad tedy zní, že výzkum popsáný v této bakalářské práci potvrdí toto zjištění.

H5: Studenti UPOL vykážou větší soulad s definicí tradiční maskulinity než studentky UPOL.

3. Metodologie výzkumu

V této kapitole je představena metodologická stránka provedeného výzkumu, tedy technika sběru dat, výzkumný soubor a statistická analýza dat.

3.1 Sběr dat

Ke sběru dat byla využita metoda dotazníkového šetření. S pomocí služby Google Forms byl vytvořen dotazník o pěti uzavřených otázkách. První dvě otázky se týkaly pohlaví respondenta a fakulty, na které studuje, další dvě praktikování sportu a poslední otázka byla složena z 11 tvrzení tvořících obraz maskulinní normy dle definice maskulinity formulované v Kapitole 5 této práce. Těchto 11 tvrzení (např. „Muž by měl tvrdě pracovat, aby finančně zajistil svou rodinu.“) bylo hodnoceno na sedmibodové škále, kde 1 je „zcela nesouhlasím“, 7 „zcela souhlasím“ a 4 znamená „ani souhlasím ani nesouhlasím“ (Příloha 1). Otázky vychází z proměnných obsažených ve výzkumných hypotézách. Každá z hypotéz obsahuje dvě proměnné a vážou se k ní tedy dvě otázky v dotazníku (Tabulka 1).

Tabulka 1: Otázky v dotazníku korespondující hypotézám.

Hypotéza	Čísla korespondujících otázek
H1	2, 3
H2	3, 5
H3	4, 5
H4	2, 5
H5	1, 5

Dotazník byl šířen pouze online. Převážná část respondentů byla získána skrze příspěvky na sociální síti Facebook. Ty byly publikovány zejména ve veřejné oficiální univerzitní skupině *Univerzita Palackého*

v Olomouci⁴ (odkaz: <https://www.facebook.com/groups/164914413030/>; 22 015 členů k 17. červnu 2021), dále ve vícero veřejných neoficiálních skupinách sdružujících studenty a studentky nastupující do prvních ročníků v určitém akademickém roce (např. *Prváci UPOL 2020/2021*, odkaz: <https://www.facebook.com/groups/prvaciuPOL2020/>; 3 898 členů k 17. červnu 2021), a také v několika malých (pod 100 členů) soukromých skupinách určených pro studenty určitého ročníku určitého oboru na FTK UPOL. Malá část respondentů byla získána díky přímým kontaktům na studenty jak FTK, tak FF, z nichž někteří dotazník šířili dále. Sběr dat proběhl v průběhu měsíce června roku 2021.

3.2 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor této práce je tvořen celkem 443 studentkami a studenty Univerzity Palackého v Olomouci (UPOL), z toho 308 ženami (69,53 %) a 135 muži. Dotazník byl určen pouze studentstvu Filozofické fakulty (FF) a Fakulty tělesné kultury (FTK). Vyplnilo jej 352 studentek a studentů FF (79,46 %) a 91 studentek a studentů FTK. Mezi respondenty z FF bylo 263 žen (74,72 %) a 89 mužů, mezi respondenty z FTK bylo 45 žen a 46 mužů. Otázky na věk, ročník studia ani formu studia nebyly součástí dotazníku.

Z výzkumného souboru bylo vyřazeno 7 špatně vyplněných dotazníků, kdy respondent vybral odporující si odpovědi na otázky č. 3 a 4. V 6 případech se jednalo o to, že na otázku na počet hodin věnovaných sportu odpověděl „nesportuji“ a v další otázce označil, že sportuje neorganizovaně. V 1 případě respondent odpověděl, že sportuje 1–3 hodiny týdně, a v další otázce, že nesportuje. Všechny špatně vyplněné dotazníky patřily respondentům z FF.

⁴ Tato skupina je zřízena oficiální facebookovou stránkou Univerzity Palackého v Olomouci (odkaz: <https://www.facebook.com/univerzita.palackeho/>) a je spravována přímo zaměstnanci univerzity a některými členy Akademického senátu Univerzity Palackého.

3.3 Statistická analýza dat

Analýza dat z výzkumu byla provedena prostřednictvím programu Statistica 14. Pro veškeré testování byla použita hladina významnosti $\alpha=0,05$. Ke kvantifikaci vztahu proměnných v hypotézách byly využity korelační koeficienty, konkrétně Cramérův (pro H1) a Spearmanův (pro H4 a H5).

Cramérův koeficient neboli Cramérovo V nabývá hodnot 0 až 1 a neměří směr závislosti, tj. dosahuje pouze kladných hodnot. Míra závislosti (korelace) se interpretuje podle dosažených hodnot následovně (Akoglu, 2018, s. 92):

- vyšší než 0,25 – velmi silná;
- 0,15 až 0,25 – silná;
- 0,10 až 0,15 – střední;
- 0,05 až 0,10 – slabá;
- nižší než 0,05 – velmi slabá nebo žádná.

Spearmanův koeficient neboli Spearmanovo ρ (rhó) směr závislosti měří a vyjadřuje jej znaménkem před výslednou hodnotou, tj. znaménko mínus značí nepřímou úměru a znaménko plus úměru přímou. Absolutní hodnota Spearmanova ρ se podobně jako Cramérovo V pohybuje na škále 0 až 1, interpretace hodnot jako míry korelace se však liší (Dancey & Reidy, 2007, s. 176):

- 1 – perfektní;
- 0,7 až 0,9 – silná;
- 0,4 až 0,6 – střední;
- 0,1 až 0,3 – slabá;
- 0 – žádná.

4. Výsledky výzkumu

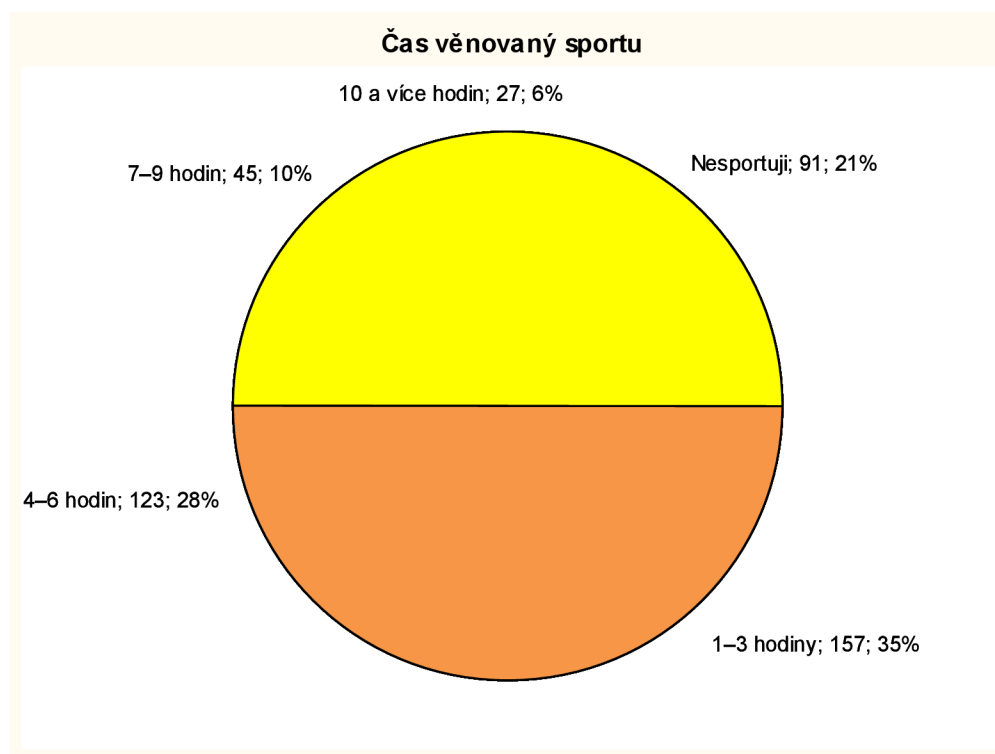
Před výsledky testování hypotéz je namístě popsat odpovědi respondentů na otázky, týkající se praktikování sportu (č. 3 a 4), a také okomentovat výsledky hodnocení normy tradiční maskulinity v otázce č. 5.

4.1 Otázky týkající se sportu

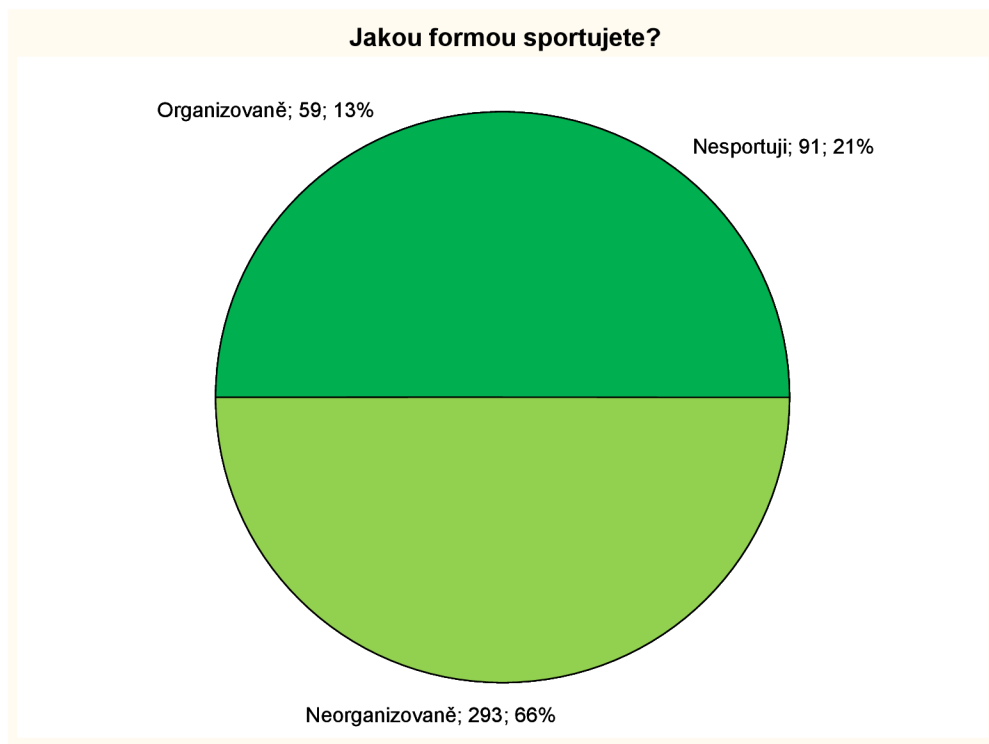
Z odpovědí na otázky č. 3 a 4 plyne, že

- alespoň hodinu času týdně věnuje sportu drtivá většina respondentů (78 %), zbytek uvádí, že nesportuje, přičemž 43 % všech respondentů věnuje sportu alespoň 4 hodiny týdně (Graf 1);
- dvě třetiny respondentů sportují neorganizovaně a 13 % organizovanou formou (Graf 2).

Graf 1: Odpovědi na otázku 3. „Kolik hodin týdně průměrně věnujete sportu?“



Graf 2: Odpovědi na otázku 4. „Jakou formou sportujete? Vybete častější.“



4.1 Hodnocení normy maskulinity

Jedenáct tvrzení, která popisují maskulinní normu na sedmibodové škále, tj. odpovědi respondentů na otázku č. 5 (Tabulka 2, histogramy v Příloze 2), byla pro statistické hodnocení označena jako proměnné (variables) M1–M11 (Tabulka 3). Tabulka 2 tedy slouží i jako klíč k Tabulce 3, která obsahuje popisnou statistiku otázky č. 5, tedy aritmetický průměr (mean) skóre na škále 1–7 (kde 1 je „zcela nesouhlasím“ a 7 „zcela souhlasím“ a 4 znamená „ani souhlasím ani nesouhlasím“), nejčastější hodnocení tedy modus (mode), frekvenci modusu, směrodatnou odchylku od průměru (Std.Dev. – Standard Deviation) a variační koeficient (Coef.Var. %).

Za účelem ověřování hypotéz H2 až H5 byl pro každého respondenta vypočten aritmetický průměr jeho hodnocení každého z 11 tvrzení v otázce č. 5. Z těchto průměrů byla vytvořena nová proměnná *M_mean*, která byla považována za postoj každého jednotlivého respondenta k maskulinní normě jako celku, vyjádřený jako hodnota na škále 1–7 s již zmíněnými charakteristikami (Tabulka 4).

Průměrné hodnocení všech tvrzení a všech respondentů je 3,49 (Tabulka 4), což je hodnota pod středním bodem hodnotící škály. Výzkumný soubor jako celek se tedy k takto formulované normě tradiční maskulinity staví mírně nesouhlasně. Existují však znatelné rozdíly v průměrném hodnocení jednotlivých otázek i v distribuci jednotlivých hodnocení na škále (Tabulka 3). Pro zobrazení těchto distribucí byly použity histogramy (Příloha 2).

Průměrnou míru souhlasu vyšší než 4 vykazala pouze čtyři tvrzení (M1, M3, M5 a M8) a žádné nedosáhlo průměru 5. Pozornost si zaslouží také tvrzení M4, M7 a M10, jelikož jejich průměrná hodnocení jsou nejnižší, přičemž hodnocení M4 stěží přesáhlo hodnotu 2,5 a zbývající dvě jí ani nedosáhla.

Nejnižše hodnocená tvrzení se týkají mužné „tvrdošti“, agresivity a antifeminity, což patří mezi centrálních atributy tradiční normy maskulinity Brannona (viz s. 21; 1976 podle Maupin & Lehman, 1994) a jsou obsaženy i v maskulinní normě Thompsona a Plecka (1986). Jejich nízké hodnocení pravděpodobně naznačuje, že tyto 35 a více let staré normy tradiční maskulinity již nejsou zcela aktuální.

Tabulka 2: Plné znění otázky č. 5.

Proměnná v <i>Tabulce 3</i>	5. Jak by se podle Vás měl chovat správný muž? Ohodnoťte následující tvrzení týkající se mužství na škále 1–7, kde 1 je „zcela nesouhlasím“ a 7 „zcela souhlasím“. Číslo 4 znamená „ani souhlasím ani nesouhlasím“.
M1	Muž by měl tvrdě pracovat, aby finančně zajistil svou rodinu.
M2	Muže, který často mluví o svých obavách a problémech, nikdo nebere moc vážně.
M3	Muž by měl být cílevědomý a ambiciózní, vždy odhodlaný uspět.
M4	Muž by se měl být schopen se svými problémy vypořádat samostatně, bez pomoci druhých.
M5	Muž by měl budit respekt.
M6	Muž by měl za každých okolností působit sebejistě.
M7	Muž by se měl držet hesla „na hrubý pytel hrubá záplata“.
M8	Muž by měl umět zachovat vždy chladnou hlavu a vyřešit problém, před kterým se nachází.
M9	Muž by měl být připraven použít násilí, pokud je to nutné.
M10	Přijde mi trochu směšné, když muž ve volném čase dělá balet a vyšívá.
M11	Muž by měl být fyzicky silný a neměl by se jen tak něčím nechat rozhodit.

Tabulka 3: Popisná statistika otázky č. 5, celý soubor respondentů.

Variable	Výsledky hodnocení tvrzení týkajících se maskulinity v otázce č. 5				
	Mean	Mode	Frequency of Mode	Std.Dev.	Coef.Var. %
M1	4,51	5,000000	125	1,56	34,57
M2	3,00	2,000000	117	1,70	56,75
M3	4,63	5,000000	126	1,69	36,62
M4	2,53	1,000000	166	1,70	67,11
M5	4,05	5,000000	102	1,79	44,18
M6	3,52	5,000000	86	1,80	50,95
M7	2,46	1,000000	171	1,55	62,83
M8	4,61	5,000000	114	1,70	36,84
M9	2,98	1,000000	135	1,89	63,33
M10	2,29	1,000000	233	1,79	78,16
M11	3,78	5,000000	104	1,90	50,43

Tabulka 4: Průměrné hodnocení maskulinní normy, celý soubor respondentů.

Variable	Průměrné hodnocení maskulinní normy všemi respondenty (n=443)		
	Mean	Std.Dev.	Coef.Var. %
M_mean	3,49	1,22	34,96

4.1 Testování hypotéz

Hypotézy formulované v kapitole 2 praktické části *Předpoklady a hypotézy* byly testovány postupně podle číselného pořadí. Nejprve bylo zjišťováno, zda mezi proměnnými existuje statisticky významný vztah, aby bylo možné následně testovat míru jejich vztahu. Ke každé z hypotéz byla proto formulována nulová hypotéza, která je v dalším textu označena dolním indexem nula, např. H_{10} je nulová hypotéza k hypotéze H_1 .

Za účelem ověřování hypotéz H_2 až H_5 byl pro každého respondenta vypočten aritmetický průměr jeho hodnocení každého z 11 tvrzení v otázce č. 5. Z těchto průměrů byla vytvořena nová proměnná M_{mean} , která byla považována za postoj každého jednotlivého respondenta k maskulinní normě jako celku, vyjádřený jako hodnota na škále 1–7 s již zmíněnými charakteristikami (Tabulka 4, s. 33).

4.1.1 Hypotéza H_1

H_1 : Studentstvo FTK UPOL věnuje sportu více času týdně než studentstvo FF UPOL.

H_{10} : Studentstvo FTK UPOL věnuje sportu stejně času týdně jako studentstvo FF UPOL.

Nezávislá proměnná *Čas* je ordinálního typu a závislá proměnná *Fakulta* je nominální (i když dichotomická). V souladu s tím byl pro testování této hypotézy použit Pearsonův chí-kvadrát test nezávislosti a Cramérův koeficient závislosti (Tabulka 5):

- hodnota Cramérova korelačního koeficientu je nad 0,55, což znamená velmi silnou závislost mezi proměnnými;
- P-hodnota Pearsonova testu je nižší než 0,05, z čehož plyne, že mezi proměnnými je statisticky významný rozdíl - nulová hypotéza H_{10} byla tedy zamítnuta.

Fakultní příslušnost má tedy velmi silný vliv na to, kolik času týdně respondent průměrně věnuje sportu. Z výsledků průzkumu plyne, že čas věnovaný sportu studentstvem FF a FTK se velmi znatelně liší (Graf 3 a 4, Tabulka 6):

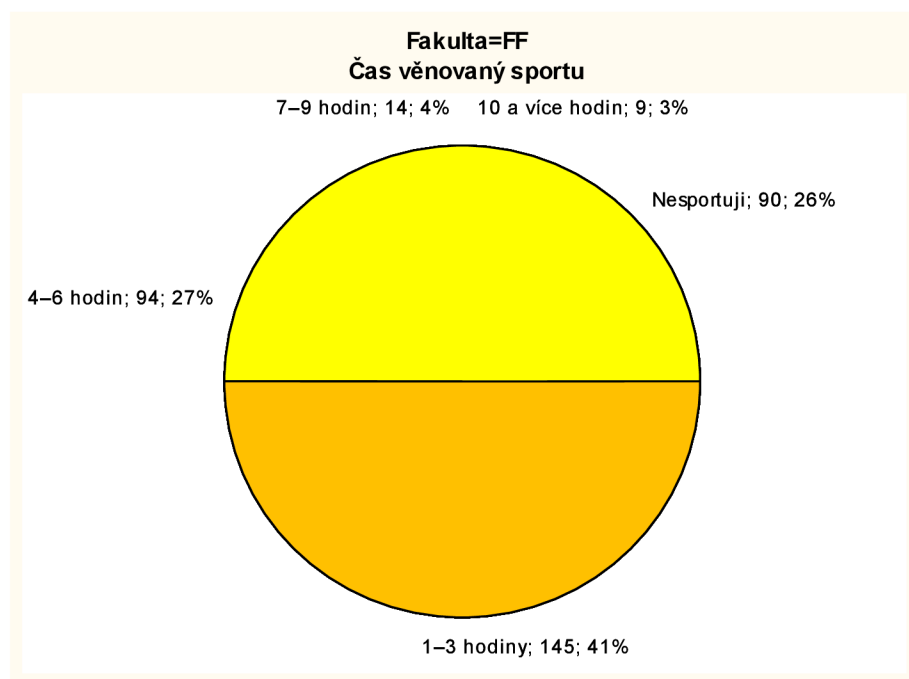
- 90 z 352, tedy zhruba čtvrtina respondentů z FF uvedla, že nesportuje, naproti tomu mezi 91 respondenty z FTK se objevil pouze jeden nesportující;
- sportující část studentstva FF sportuje méně často než studentstvo FTK – sloučení dvou nejvyšších kategorií („7–9 hodin“ a „10 a více hodin“) ukazuje, že průměrně alespoň 7 hodin týdně věnuje sportu více než polovina všech respondentů z FTK (53,85 %, 49 respondentů), ale pouze méně než desetina respondentů z FF (6,54 %, 23 respondentů).

Je tedy možné bezpečně usoudit, že **studentstvo FTK UPOL skutečně věnuje sportu průměrně více času týdně než studentstvo FF UPOL a hypotézu H1 můžeme považovat za potvrzenou.**

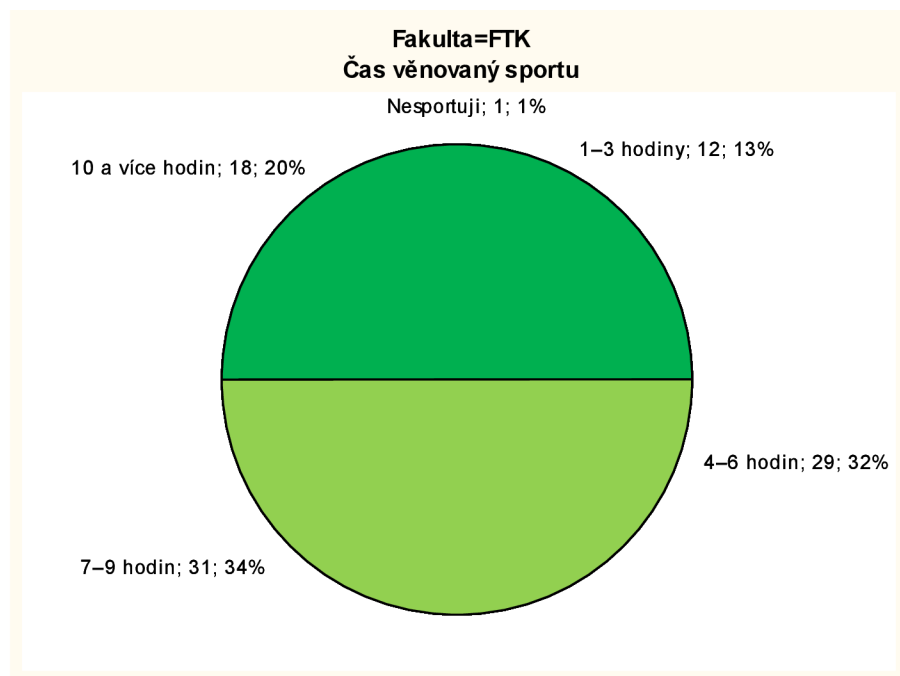
Tabulka 5: Pearsonův chí-kvadrát test a Cramérův koeficient závislosti pro H1.

Statistic	Pearsonův χ^2 test nezávislosti a Cramérův koeficient: Čas x Fakulta		
	Chi-square	df	p
Pearson Chi-square	137,4095	df=4	p=0,0000
M-L Chi-square	129,6234	df=4	p=0,0000
Phi	,5569375		
Contingency coefficient	,4865652		
Cramér's V	,5569375		

Graf 3: Čas věnovaný sportu, pouze respondenti z FF.



Graf 4: Čas věnovaný sportu, pouze respondenti z FTK.



Tabulka 6: Četnost jednotlivých rozmezí času věnovaného sportu podle fakulty.

Summary Frequency Table Table: Čas(5) x Fakulta(2)				
	Čas věnovaný sportu	Fakulta FF	Fakulta FTK	Row Totals
Count	Nesportuji	90	1	91
Column Percent		25,57%	1,10%	
Count	1–3 hodiny	145	12	157
Column Percent		41,19%	13,19%	
Count	4–6 hodin	94	29	123
Column Percent		26,70%	31,87%	
Count	7–9 hodin	14	31	45
Column Percent		3,98%	34,07%	
Count	10 a více hodin	9	18	27
Column Percent		2,56%	19,78%	
Count	All Grps	352	91	443

4.1.2 Hypotéza H2

H2: Studenti a studentky, kteří věnují sportu více času týdně, vykážou větší soulad s definicí tradiční maskulinity než studenti a studentky, kteří sportují kratší dobu nebo nesportují vůbec.

H2₀: Míra souladu s definicí tradiční maskulinity se neliší v závislosti na času týdně věnovaném sportu.

Z důvodu malého počtu respondentů, kteří týdně věnují sportu průměrně více než 10 hodin (n=27), byla pro tuto analýzu data z otázky č. 3 „Kolik hodin týdně průměrně věnujete sportu?“ rekódována do nové proměnné, nazvané *ČAS_recoded*. Rekódováním byly sloučeny kategorie „7–9 hodin“ a „10 a více hodin“ do kategorie „7 a více hodin“ (n=72).

Závislá proměnná *M_mean* je kardinální a nezávislá proměnná *ČAS_recoded* je ordinální. Proměnná *M_mean* splňuje podmínku normálního rozdělení dat pro využití analýzy rozptylů (anglicky ANOVA, Analysis of Variance). Normalitu dat prokázala také hodnota Shapiro-Wilkova testu $p < 0,05$ (Graf 5). Levenův test pro dané proměnné vykázal p-hodnotu 0,20.

Jelikož je tato hodnota vyšší než 0,05, znamená to, že rozptyly kategorií *ČAS_recoded* se od sebe statisticky významně neliší (Tabulka 7). Tím jsou splněny obě podmínky pro využití analýzy rozptylů k ověřování hypotézy H2.

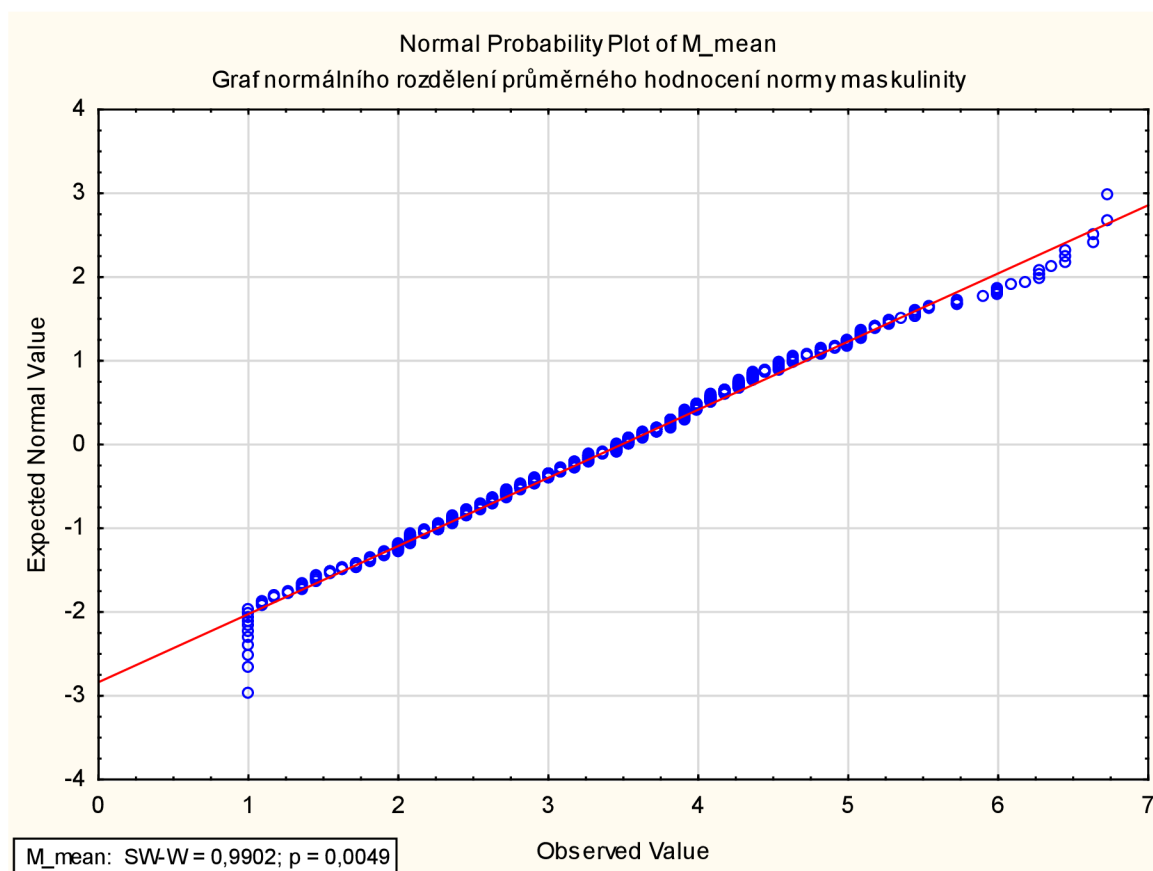
P-hodnota analýzy rozptylů vyšla pod 0,05, střední hodnoty skupin respondentů (vytvořených podle proměnné *ČAS_recoded*) se tedy podle analýzy rozptylů statisticky významně liší (Tabulka 8). Aby ale mohla být zamítnuta nulová hypotéza, byl výsledek analýzy rozptylů ověřen post-hoc testováním. Konkrétně byl použit Tukeyův HSD test pro rozdílně velké soubory, který porovnává střední hodnoty skupin daných proměnnou *ČAS_recoded* mezi sebou. Průměrné hodnocení maskulinní normy *M_mean* sice roste s prodlužujícím se časem věnovaným sportu (Tabulka 10, Graf 6), statisticky významný rozdíl ale nebyl zjištěn mezi všemi kombinacemi skupin. Pouze kategorie „7 a více hodin“ se statisticky významně liší od všech ostatních skupin. Jinak se skupiny statisticky významně neliší od „sousedních“ skupin podle vzestupného seřazení proměnné *ČAS_recoded*, tedy např. hodnocení maskulinity skupiny respondentů věnujících sportu průměrně 1–3 hodiny týdně se neliší od nespportujících a sportujících 4–6 hodin (Tabulka 9).

Hypotéza H2 byla zamítnuta, protože testování neprokázalo statisticky významný rozdíl mezi všemi kategoriemi průměrného času věnovaného sportu týdně (nulová hypotéza nemohla být zamítnuta pro všechny kategorie nezávislé proměnné *ČAS_recoded*).

Tabulka 7: Levenův test pro H2.

Levenův test homogenity rozptylů pro závislou proměnnou <i>M_mean</i> a nezávislou proměnnou <i>ČAS_recoded</i> Marked effects are significant at $p < ,05000$								
Variable	SS Effect	df Effect	MS Effect	SS Error	df Error	MS Error	F	p
M_mean	2,34	3	0,78	221,07	439	0,50	1,55	0,20

Graf 5: Normální rozdělení dat proměnné *M_mean* a Shapiro-Wilkův test.



Tabulka 8: Analýza rozptylů (ANOVA) pro H2.

Analýza rozptylů (ANOVA) pro závislou proměnnou <i>M_mean</i> a nezávislou proměnnou <i>ČAS_recoded</i> Marked effects are significant at $p < ,05000$								
Variable	SS Effect	df Effect	MS Effect	SS Error	df Error	MS Error	F	p
M_mean	70,21	3	23,40	586,80	439	1,34	17,51	0,00

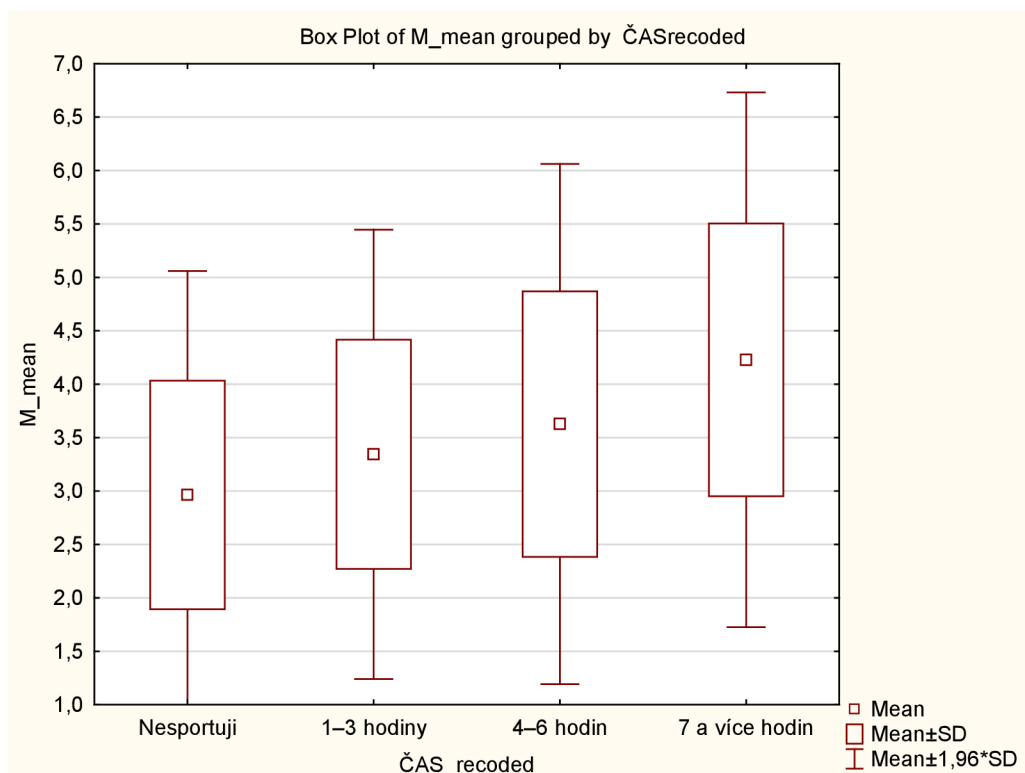
Tabulka 9: Tukeyův HSD test pro H4.

Tukeyův HSD test pro soubory rozdílného rozsahu, závislá proměnná <i>M_mean</i> Approximate Probabilities for Post Hoc Tests Error: Between MS = 1,3367, df = 439,00					
Cell No.	ČASrecoded	Nesportuji 2,9630	1–3 hodiny 3,3434	4–6 hodin 3,6268	7 a více hodin
1	Nesportuji		0,12	0,00	0,00
2	1–3 hodiny	0,12		0,22	0,00
3	4–6 hodin	0,00	0,22		0,01
4	7 a více hodin	0,00	0,00	0,01	

Tabulka 10: Deskriptivní statistika podle času věnovaného sportu.

Variable	Descriptive Statistics			
	ČAS_recoded	Valid N	Mean	Std.Dev.
M_mean	Nesportuji	91	2,96	1,07
M_mean	1–3 hodiny	157	3,34	1,07
M_mean	4–6 hodin	123	3,63	1,24
M_mean	7 a více hodin	72	4,23	1,28

Graf 6: Průměrné hodnocení maskulinní normy *M_mean* podle času věnovaného sportu.



4.1.3 Hypotéza H3

H3: Studenti a studentky sportující organizovaně vykážou větší soulad s definicí tradiční maskulinity než studenti a studentky, kteří sportují neorganizovaně či nesportují vůbec.

H3₀: Míra souladu s definicí tradiční maskulinity se mezi studenty a studentkami praktikující sport organizovaně, neorganizovaně a těmi, kdo sport nepraktikují vůbec, neliší.

Kardinální závislá proměnná *M_mean* splňuje kritéria normálního rozdělení (podle Shapiro-Wilkova testu, viz Graf 5 na s. 39). Levenův test potvrdil, že rozptyly kategorií nezávislé proměnné *Forma* jsou statisticky významně odlišné ($p > 0,05$; Tabulka 11). Obě podmínky pro použití analýzy rozptylů byly tedy splněny. Analýza rozptylů ukázala statisticky významný rozdíl středních hodnot kategorií respondentů dle formy sportu ve vztahu k *M_mean* ($p < 0,05$, Tabulka 12).

Výsledky Tukeyova HSD testu pro soubory rozdílného rozsahu, provedeného pro ověření výsledků analýzy rozptylů, ukazují, že střední hodnota souboru nesportujících respondentů je statisticky významně odlišná od středních hodnot obou ostatních kategorií. Statisticky významný rozdíl mezi kategoriemi neorganizovaně a organizovaně sportujících studentů však nebyl prokázán. Jinými slovy, nulová hypotéza H3₀ byla zamítnuta pouze pro kombinace s kategorií „Nesportuji“ (Tabulka 13).

Respondenti sportující organizovaně hodnotí maskulinní normu nejvýše a respondenti, kteří nesportují, vybírají na škále 1–7 v průměru nejnižší hodnocení. Postoj respondentů, kteří praktikují sport neorganizovanou formou, se nachází mezi zmíněnými kategoriemi. Rozdíl mezi hodnocením respondentů sportujících organizovaně a neorganizovaně však není statisticky významný (Tabulka 14, Graf 7).

Hypotéza H3 byla zamítnuta z důvodu nevyvrácení nulové hypotézy pro všechny kategorie proměnné *Forma*.

Tabulka 11: Levenův test pro H3.

Levenův test homogeneity rozptylů pro závislou proměnnou <i>M_mean</i> a nezávislou proměnnou <i>Forma</i> Marked effects are significant at $p < ,05000$								
Variable	SS Effect	df Effect	MS Effect	SS Error	df Error	MS Error	F	p
M_mean	1,26	2	0,63	231,81	440	0,53	1,19	0,30

Tabulka 12: Analýza rozptylů pro H3.

Analýza rozptylů (ANOVA) pro závislou proměnnou <i>M_mean</i> a nezávislou proměnnou <i>Forma</i> Marked effects are significant at $p < ,05000$								
Variable	SS Effect	df Effect	MS Effect	SS Error	df Error	MS Error	F	p
M_mean	37,64	2	18,82	619,38	440	1,41	13,37	0,00

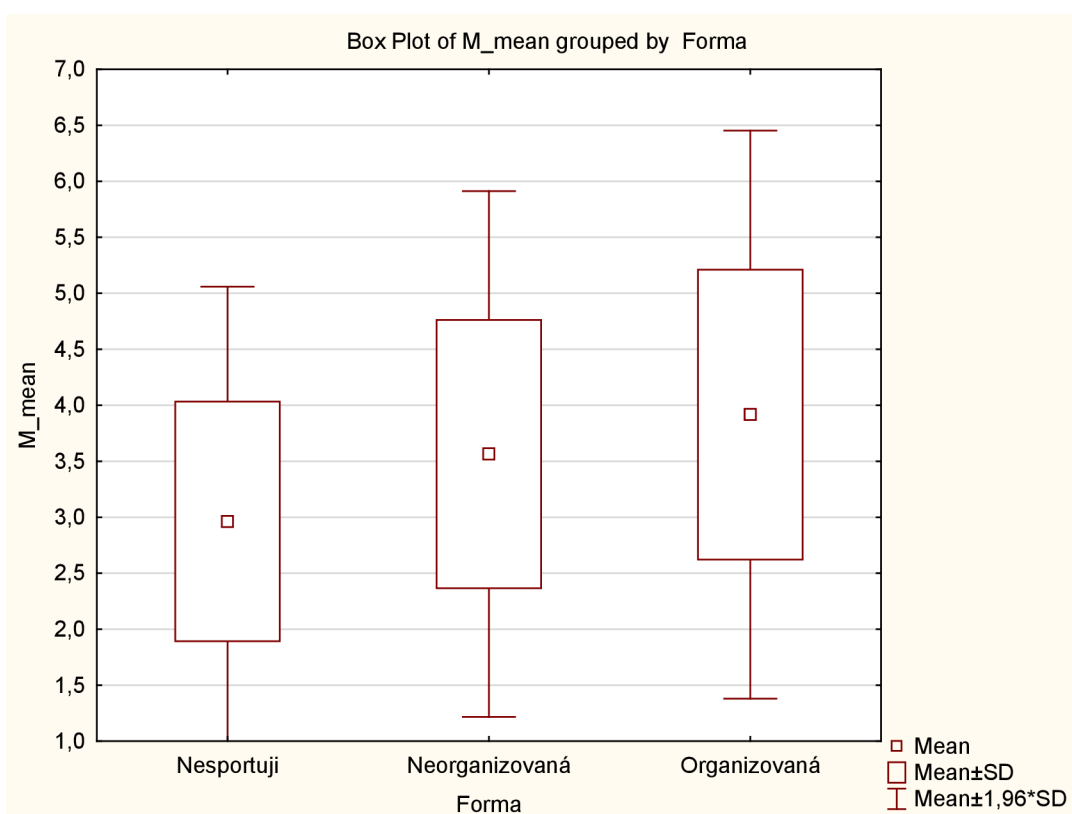
Tabulka 13 Tukeyův HSD test pro H3.

Tukeyův HSD test pro soubory rozdílného rozsahu, závislá proměnná <i>M_mean</i> Approximate Probabilities for Post Hoc Tests Error: Between MS = 1,4077, df = 440,00				
Cell No.	Forma sportu	Nesportuji 2,9630	Neorganizovaná 3,5644	Organizovaná 3,9168
1			0,00	0,00
2	Neorganizovaná	0,00		0,24
3	Organizovaná	0,00	0,24	

Tabulka 14: Deskriptivní statistika podle formy praktikovaného sportu.

Variable	Descriptive statistics			
	Forma	Valid N	Mean	Std.Dev.
M_mean	Nesportuji	91	2,96	1,07
M_mean	Neorganizovaná	293	3,56	1,20
M_mean	Organizovaná	59	3,92	1,29

Graf 7: Průměrné hodnocení maskulinní normy M_mean podle formy praktikovaného sportu.



4.1.4 Hypotéza H4

H4: Studentstvo FTK UPOL vykáže větší soulad s definicí tradiční maskulinity než studentstvo FF UPOL.

H4₀: Studentstvo FTK UPOL vykáže stejný soulad s definicí tradiční maskulinity jako studentstvo FF UPOL

Nezávislá proměnná *Fakulta* je dichotomická a závislá proměnná *M_mean* kardinální splňuje normální rozdělení (Graf 5 na s. 39). S dichotomickými proměnnými lze do určité míry pracovat jako s kardinálními, proto byly při testování hypotéz H4 a H5 (kde je nezávislou proměnnou *Pohlaví*) použity koeficienty korelace. Levenův test ukázal na statisticky významně se lišící rozptyly souborů fakult $p < 0,05$ (Tabulka 15), v případě testování hypotézy H4 byl proto použit Spearmanův koeficient závislosti.

Hodnota Spearmanova koeficientu pro závislost hodnocení maskulinní normy vyjádřeného průměrem hodnocení všech 11 tvrzení v otázce č. 5 dotazníku (*M_mean*) je 0,33, což znamená slabou korelaci (Tabulka 16). P-hodnota je nižší než 0,05, korelace mezi proměnnými je tedy statisticky významná a je možné zamítnout nulovou hypotézu H4₀. Postoje k normě maskulinity vyjádřené v dotazníku otázkou č. 5 se tedy statisticky významně liší v závislosti na fakultní příslušnosti.

Studentstvo FTK skutečně vykazovalo větší míru souhlasu s maskulinní normou oproti studentstvu FF, jak je možno vidět z hodnot aritmetického průměru (*mean*) a směrodatné odchylky (*Std.Dev.*). Proměnná *M_mean* je číselná hodnota mezi 1 a 7, kde 1 vyjadřuje úplný souhlas „zcela souhlasím“ a 7 úplný nesouhlas „zcela nesouhlasím“ (Graf 8, Tabulka 17).

Na základě provedeného statistického testování byla **hypotéza H4 potvrzena**.

Tabulka 15: Levenův test pro H4.

Levenův test homogeneity rozptylů pro závislou proměnnou <i>M_mean</i> a nezávislou proměnnou <i>Fakulta</i> Marked effects are significant at $p < ,05000$								
Variable	SS Effect	df Effect	MS Effect	SS Error	df Error	MS Error	F	p
M_mean	2,517266	1	2,517266	234,2499	441	0,531179	4,739019	0,030016

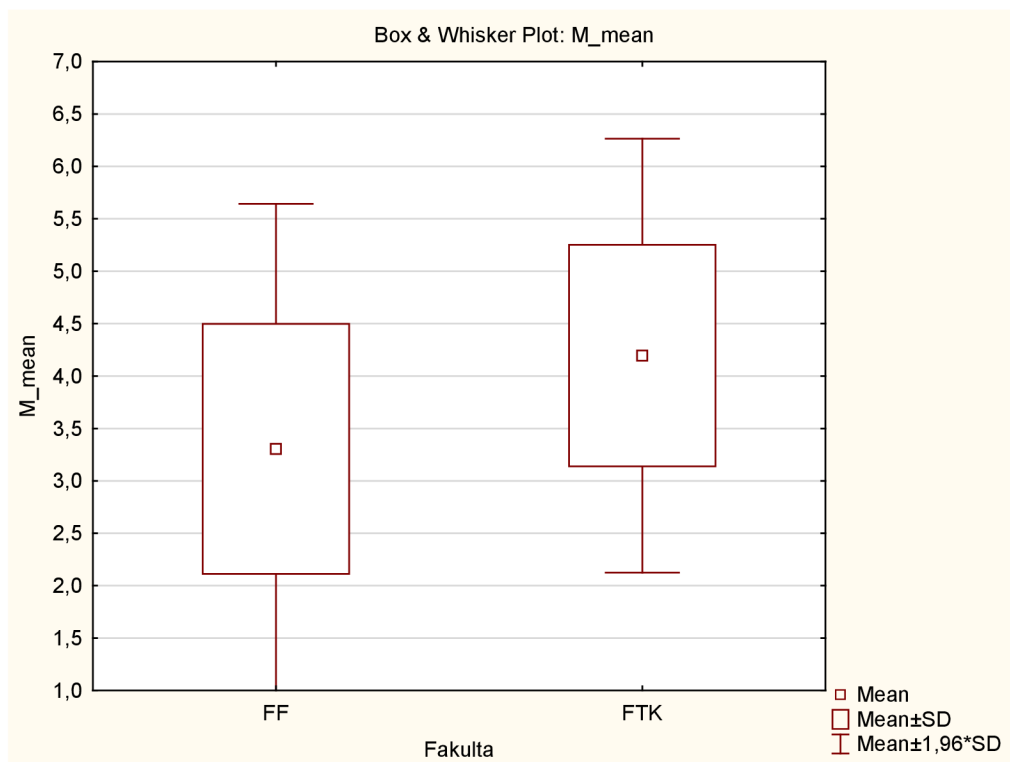
Tabulka 16: Spearmanův koeficient závislosti pro H4.

Spearman Rank Order Correlations Marked correlations are significant at $p < ,05000$				
Pair of Variables	Valid N	Spearman R	t(N-2)	p-value
Fakulta & M_mean	443	0,33	7,28	0,00

Tabulka 17: Deskriptivní statistika podle fakulty.

Variable	Descriptive Statistics			
	Fakulta	Valid N	Mean	Std.Dev.
M_mean	FF	352	3,31	1,19
M_mean	FTK	91	4,19	1,06

Graf 8: Porovnání průměrného hodnocení normy maskulinity mezi fakultami.



4.1.5 Hypotéza H5

H5: Studenti UPOL vykážou větší soulad s definicí tradiční maskulinity než studentky UPOL.

H5₀: Míra souladu s definicí tradiční maskulinity se neliší v závislosti na pohlaví.

Nezávislá proměnná *Pohlaví* je dichotomická (se kterou je v tomto případě možno pracovat jako s kardinální) a závislá proměnná *M_mean* je kardinální s normálním rozdělením dat (Graf 5 na s. 39). Rozptyly souborů mužů a žen se statisticky významně liší: p-hodnota Levenova testu vyšla nižší než 0,05 (Tabulka 18), proto byl v rámci testování hypotézy H5 použit Spearmanův koeficient závislosti, stejně jako u předchozí hypotézy H4.

Spearmanův koeficient prokázal hodnotu -0,33 tedy slabou negativní korelaci. Směr závislosti, tj. zda je korelace negativní či pozitivní, však nemá pro tuto hypotézu žádný význam, jelikož proměnná *Pohlaví* je dichotomická, nikoli kardinální. P-hodnota Spearmanova koeficientu je nižší než 0,05, čímž je nulová hypotéza H5₀ zamítnuta. Vztah korelace mezi těmito proměnnými je tedy statisticky významný (Tabulka 19).

Muži průměrně hodnotí normu maskulinity výše než ženy (4,15 oproti 3,20), průměrné hodnocení mužů vykážalo také vyšší statistickou odchylku (1,38 oproti 1,02). Provedené testy však i přesto prokázaly statistickou významnost vztahu mezi proměnnými (Tabulka 20, Graf 9).

Hypotéza H5 byla potvrzena.

Tabulka 18: Levenův test pro H5.

Levenův test homogenity rozptylů pro závislou proměnnou <i>M_mean</i> a nezávislou proměnnou <i>Pohlaví</i> Marked effects are significant at p < ,05000								
Variable	SS Effect	df Effect	MS Effect	SS Error	df Error	MS Error	F	p
M_mean	6,317182	1	6,317182	196,8195	441	0,446303	14,15448	0,000191

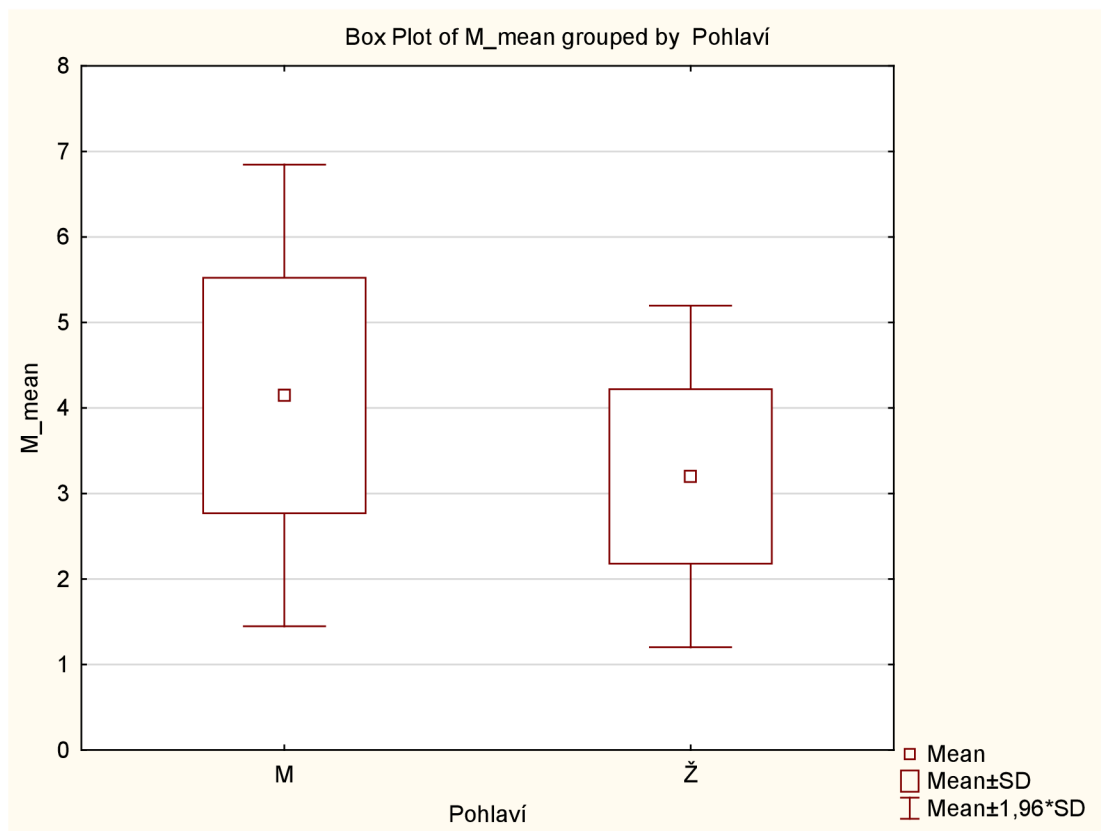
Tabulka 19: Spearmanův koeficient závislosti pro H5.

Spearman Rank Order Correlations Marked correlations are significant at p < ,05000				
Pair of Variables	Valid N	Spearman R	t(N-2)	p-value
M_mean & Pohlaví	443	-0,33	-7,40	0,00

Tabulka 20: Deskriptivní statistika podle pohlaví.

Variable	Descriptive Statistics			
	Pohlaví	Valid N	Mean	Std.Dev.
M_mean	Muž	135	4,15	1,38
M_mean	Žena	308	3,20	1,02

Graf 9: Porovnání průměrného hodnocení normy maskulinity mezi pohlavími.



6. Diskuze

Hypotéza H1, zkoumající předpoklad, že studentstvo FTK UPOL sportuje více než studentstvo FF, byla potvrzena. Pravděpodobnost jejího potvrzení byla vyhodnocena jako tak vysoká, až by bylo možné namítnout, že nebylo nutné ji vůbec formulovat, natož ověřovat. Tvořila však důležitý základ pro konstrukci hypotézy H4 („Studentstvo FTK UPOL vykáže větší soulad s definicí tradiční maskulinity než studentstvo FF UPOL“), tudíž bylo nutné ji zahrnout do výzkumu a řádně otestovat. Také měla sloužit jako součást (či podpora pro) interpretaci potvrzení hypotézy H4 asociací maskulinity a sportu, a to spolu s hypotézami H2 a H3 (samozřejmě za předpokladu, že by i ony byly potvrzeny). Hypotéza H4 byla přijata. Hypotéza H2, že více času věnovaného sportu znamená větší soulad s tradiční maskulinní normou, nebyla potvrzena. Stejně tak výzkum nepotvrdil ani hypotézu H3, podle které respondenti sportující organizovaně měli vykázat větší soulad s normou tradiční maskulinity než respondenti sportující neorganizovaně i nespportující. Samotná hypotéza H1, byť přijata, nemůže při zamítnutí hypotéz H2 a H3 být použita pro vysvětlení přijetí hypotézy H4. Tento výzkum tedy neposkytl adekvátní interpretaci zjištění, že respondenti z FTK v průměru hodnotili normu tradiční maskulinity výše, než respondenti z FF. Pouze napověděl, že sport ve vnímání maskulinity nehraje takovou roli, jak bylo předpokládáno.

Výzkum rovněž zjistil, že celková míra souladu s danou normou tradiční maskulinity není vysoký. Naopak, jak už bylo zmíněno, výzkumný soubor projevil mírný nesouhlas s normou jako celkem (podle průměru hodnocení všech tvrzení, který činí pouze 3,49 na škále 1–7). I výzkum Thompsona a Plecka z roku 1986, z něž vychází definice maskulinity v této bakalářské práci, ukázal mírný nesouhlas s jejich třídídimenzionální normou maskulinity vyjádřenou 26 tvrzeními. Průměrný souhlas z jejich výzkumu vyšel 3,92, taktéž na sedmibodové škále, a to před 35 lety. Již při vytváření

výzkumu pro tuto práci bylo tedy počítáno s celkově nízkým hodnocením dané maskulinní normy. Bylo to ale vyhodnoceno jako nepříliš důležité pro cíl tohoto výzkumu, jelikož se nesoustředil na platnost samotné maskulinní normy, ale na zkoumání rozdílů v jejím hodnocení v závislosti na praktikování sportu, pohlaví a fakultní příslušnosti. Norma tradiční maskulinity tedy sloužila zejména jako vztažný bod. Ve výběru zrovna této definice maskulinní normy mimo jednoduchost aplikace hrála roli i její rozporuplnost (pravděpodobně spojená s předpokládaným rozdílem vnímání role muže ve společnosti dnes a v 80. letech). Ta totiž byla brána jako pojistka významných rozdílů v jejím hodnocení, které jsou pro výzkum tohoto typu žádoucí.

Dále je nutné věnovat pozornost jednotlivým tvrzením v otázce č. 5, adaptovaným z článku Thompsona a Plecka (1986). Do jejich výběru nutně vstoupila osobní přesvědčení a subjektivní úsudek autora této práce, čímž mohla být do značné míry ovlivněna validita formulace této normy. Dále, záměrně provokativní tvrzení M7 („Muž by se měl držet hesla ‚na hrubý pytel hrubá záplata.‘“) a M10 („Přijde mi poněkud směšné, když muž ve volném čase dělá balet a vyšívá“) byla autorem bakalářské práce přímo vytvořena a z tvrzení v definici Thompsona a Plecka (1986) vycházejí pouze nepřímo.

Samotná tvrzení v otázce č. 5 pak nemají zcela jednoznačný charakter, jsou otevřená interpretacím respondenta. Toho se samozřejmě nelze vyvarovat, ale je namístě zmínit, že dva respondenti z autorova kruhu přátel poznamenali, že některá tvrzení by hodnotili naprosto stejně, i kdyby se týkalo ženy. To vyvolává otázku, zda je vůbec možné, aby určitá vlastnost byla opravdu zcela jasně mužná. Vybereme-li namátkou, neměla by i žena být cílevědomá a ambiciózní (M3)? Neměla by i žena tvrdě pracovat, aby finančně zajistila svou rodinu (M1)? Od dalšího respondenta z okruhu přátel autora byla obdržena ještě jedna zajímavá otázka. Zněla asi takto: „Co když věřím, že by žádná takto preskriptivní norma neměla existovat, a to ani pro jedno

pohlaví?“ Tento respondent se nakonec rozhodl z východiska tohoto přesvědčení ohodnotit všech 11 tvrzení číslem 1. Takto vyplnilo otázku č. 5 celkem 11 respondentů. Zda vycházeli ze stejného přesvědčení, se ale lze pouze domnívat. Přesně opačné hodnocení (11x „zcela souhlasím“ tedy číslo 7) se ve výsledcích výzkumu neobjevilo.

Jako další limitující faktor výzkumu je vnímán charakter dotazníkové otázky č. 3 (*Příloha 1*), pro kterou by možná bývalo bylo vhodnější zvolit otevřenou formu, tedy vepsání počtu hodin průměrně věnovaných sportu za týden, namísto volby z arbitrárně zvolených časových rozpětí. Ač se dle distribuce respondentů mezi jednotlivými rozpětími ukázala tato rozpětí jako poměrně dobře zvolená⁵, data kardinálního typu získaná díky využití otevřené otázky by otevřela možnosti pro jejich detailnější analýzu. Zároveň by to však mohlo mít negativní vliv na návratnost dotazníku a tím i celkový počet získaných respondentů, což bylo primárním důvodem pro rozhodnutí, že všechny otázky v dotazníku budou uzavřeného typu.

Dotazník byl šířen pouze elektronickou formou a bylo dosaženo výzkumného souboru dostatečného rozsahu (343 správně vyplněných dotazníků), avšak tato metoda má své implikace pro zobecnitelnost výzkumu. Skupiny na sociální síti Facebook, ze kterých byla získána převážná část respondentů, např. nemohou být považovány za reprezentativní vzorek populací jednotlivých fakult. I proto bylo původně plánováno online sběr dat doplnit i osobní distribucí dotazníků. Kvůli přetrvávající online výuce i online zakončení předmětů (bylo uvažováno kontaktovat vyučující s prosbou

⁵ Možná s výjimkou kategorie „10 a více hodin“ kde se objevilo poměrně málo respondent a byla proto pro testování hypotézy H2 sloučena s kategorií „7–9 hodin“. Nicméně i tak tato kategorie poskytla cenné informace alespoň pro popis výzkumného souboru.

o distribuci dotazníků studentům bezprostředně po ukončení zkoušení či testu) však tento plán nebyl uskutečněn.

Závěr

Maskulinita je komplexní fenomén a do jejího vnímání vstupuje mnoho faktorů. Jeho různorodost je mimořádná. Podle Wyrobkové (2005) výzkumy prokázaly rozdíly ve vnímání mužnosti při porovnání různých etnických, náboženských a rasových skupin, společenských tříd, věkových skupin, sexuálních orientací či geografických oblastí.

Výzkum v této bakalářské práci se zaměřil na testování pěti výzkumných hypotéz, z nichž čtyři měly ověřit vliv vybraných faktorů na vnímání tradiční maskulinní normy (H2 až H5) a hypotéza H1 měla kontrolní funkci. Dotazník správně vyplnilo 443 respondentů. Výsledky prověřování hypotéz jsou následující:

- Respondenti z FTK UPOL sportují více, než respondenti z FF (hypotéza H1 byla potvrzena).
- Daný výzkumný soubor nevykázal statisticky významný rozdíl v hodnocení tradiční normy maskulinity v závislosti na týdenním průměru počtu hodin věnovaných sportu (hypotéza H2 byla zamítnuta, tento výsledek by však bylo vhodné ověřit dalším zkoumáním).
- Testování neprokázalo statistickou významnost rozdílu v hodnocení maskulinní normy v závislosti na tom, zda respondent sportuje organizovaně či neorganizovaně (hypotéza H3 byla zamítnuta, i tato si však заслужuje hlubší prověření).
- Respondenti z FTK průměrně hodnotí tradiční normu maskulinity výše než respondenti z FF (hypotéza H4 byla potvrzena).
- Muži vykázali vyšší soulad s definicí tradiční maskulinity než ženy (hypotéza H5 byla potvrzena).

Z výzkumu dále vzešly následující závěry:

- Velké množství respondentů věnuje sportu alespoň 1 hodinu týdně (78 %), převážná část z nich sportuje neorganizovanou formou.
- Respondenti projeví mírně nesouhlasné stanovisko k normě tradiční maskulinity vytvořené dle Thompsona a Plecka (1986); to však není vnímáno jako příliš problematické pro závěry provedeného výzkumu, jelikož v něm tato norma sloužila jako metodologický vztažný bod).

Cíle práce, tedy zkoumat vnímání maskulinity studentstva Univerzity Palackého v Olomouci a prověřit vliv určitých proměnných, byly s určitými nedostatky popsány v Diskuzi (s. 50–53) naplněny uspokojivě.

Použitá literatura

Akoglu, H. (2018). User's guide to correlation coefficients. *Turkish Journal of Emergency Medicine*, 18(3), 91-93. <https://doi.org/10.1016/j.tjem.2018.08.001>

Bačová, V., & Matejovská, I. (2003). Maskulinita ako sociálna norma u adolescentných chlapcov a dievčat. *Československá Psychologie: Časopis Pro Psychologickou Teorii a Praxi*, 47(1), 19–30.

Connell, R. W. (2014). Margin becoming centre: for a world-centred rethinking of masculinities. *NORMA: International Journal for Masculinity Studies*, 9(4), 217–231. <https://doi.org/10.1080/18902138.2014.934078>

Connell, R. W. (2005). *Masculinities: Second Edition*. University of California Press.

Čermáková, M. (2018). *Gender*. Sociologická encyklopedie. Retrieved May 3, 2021, from <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Gender>

Dancey, C. P., & Reidy, J. (2007). *Statistics Without Maths for Psychology: Using SPSS for Windows* (4th edition). Pearson Education Limited.

Doyle, J. A. (1989). *The Male Experience: Second Edition*. W.C. Brown Company Publishers.

Halkitis, P. N. (2001). An Exploration of Perceptions of Masculinity among Gay Men Living with HIV. *The Journal of Men's Studies*, 9(3), 413–429.

Heyder, A., & Kessels, U. (2015). Do teachers equate male and masculine with lower academic engagement? How students' gender enactment triggers gender stereotypes at school. *Social Psychology of Education*, 18(3), 467-485. <https://doi.org/10.1007/s11218-015-9303-0>

Choutka, M. (1971). *Teorie sportovního tréninku*. Státní pedagogické nakladatelství.

Klomsten, A. T., Marsh, H. W., & Skaalvik, E. M. (2005). Adolescents' Perceptions of Masculine and Feminine Values in Sport and Physical Education: A Study of Gender Differences. *Sex Roles*, 52(9-10), 625-636. <https://doi.org/10.1007/s11199-005-3730-x>

Linduška, P. (2016). *Pohybová aktivita a sportovní preference studentů Univerzity Palackého v Olomouci* [Diplomová práce]. Univerzita Palackého v Olomouci.

Maupin, R. J., & Lehman, C. R. (1994). Talking Heads: Stereotypes, status, sex-roles and satisfaction of female and male auditors. *Accounting, Organizations and Society*, 19(4-5), 427-437. [https://doi.org/10.1016/0361-3682\(94\)90006-X](https://doi.org/10.1016/0361-3682(94)90006-X)

Messner, M. A. (2002). *Taking the Field: Women, Men, and Sports*. University of Minnesota Press.

Ramaeker, J., & Petrie, T. A. (2019). "Man up!": Exploring intersections of sport participation, masculinity, psychological distress, and help-seeking attitudes and intentions. *Psychology of Men & Masculinities*, 20(4), 515-527. <https://doi.org/10.1037/men0000198>

Shively, M. G., Rudolph, J. R., & De Cecco, J. P. (1978). The Identification of the People Sex-Role Stereotypes. *Journal of Homosexuality*, 3(3), 225-234. https://doi.org/10.1300/J082v03n03_04

Smetáčková, I. (2016). *Genderové představy a vztahy: sociální a kognitivní aspekty vývoje maskulinity a femininity v průběhu základní školy*. Sociologické nakladatelství (SLON)

Stejskalová, E. (2013). *Koncepty maskulinity a její prožívání u otevřeně homosexuálních mužů* [Diplomová práce]. Masarykova univerzita.

Thompson Jr., E. H., & Pleck, J. H. (1986). The Structure of Male Role Norms. *American Behavioral Scientist*, 29(5), 531-543. <https://doi.org/10.1177/000276486029005003>

West, C., & Zimmerman, D. H. (1987). Doing Gender. *Gender and Society*, 1(2), 125–151.

Wyrobková, A. (2005). Femininita a maskulinita v sociálně-psychologických teoriích a výzkumu. *Československá psychologie*, 49(6), 540–553.

Seznam grafů

Graf 1: Odpovědi na otázku 3. „Kolik hodin týdně průměrně věnujete sportu?“	29
Graf 2: Odpovědi na otázku 4. „Jakou formou sportujete? Vyberte častější.“	30
Graf 3: Čas věnovaný sportu, pouze respondenti z FF.....	36
Graf 4: Čas věnovaný sportu, pouze respondenti z FTK.	36
Graf 5: Normální rozdělení dat proměnné M_mean a Shapiro-Wilkův test..	39
Graf 6: Průměrné hodnocení maskulinní normy M_mean podle času věnovaného sportu.	40
Graf 7: Průměrné hodnocení maskulinní normy M_mean podle formy praktikovaného sportu.	43
Graf 8: Porovnání průměrného hodnocení normy maskulinity mezi fakultami.	46
Graf 9: Porovnání průměrného hodnocení normy maskulinity mezi pohlavími.....	49

Seznam tabulek

Tabulka 1: Otázky v dotazníku korespondující hypotézám.....	26
Tabulka 2: Plné znění otázky č. 5.....	32
Tabulka 3: Popisná statistika otázky č. 5, celý soubor respondentů.....	33
Tabulka 4: Průměrné hodnocení maskulinní normy, celý soubor respondentů.	33
Tabulka 5: Pearsonův chí-kvadrát test a Cramérův koeficient závislosti pro H1.	35
Tabulka 6: Četnost jednotlivých rozmezí času věnovaného sportu podle fakulty.	37
Tabulka 7: Levenův test pro H2.	39
Tabulka 8: Analýza rozptylů (ANOVA) pro H2.....	39
Tabulka 9: Tukeyův HSD test pro H4.	40
Tabulka 10: Deskriptivní statistika podle času věnovaného sportu.....	40
Tabulka 11: Levenův test pro H3.	42
Tabulka 12: Analýza rozptylů pro H3.....	42
Tabulka 13 Tukeyův HSD test pro H3.	42
Tabulka 14: Deskriptivní statistika podle formy praktikovaného sportu.....	43
Tabulka 15: Levenův test pro H4.	45
Tabulka 16: Spearmanův koeficient závislosti pro H4.	45
Tabulka 17: Deskriptivní statistika podle fakulty.	45
Tabulka 18: Levenův test pro H5.	48
Tabulka 19: Spearmanův koeficient závislosti pro H5.	48
Tabulka 20: Deskriptivní statistika podle pohlaví.....	48

Seznam příloh

Příloha č. 1 Dotazník

Příloha č. 2 Histogramy odpovědí na otázku č. 5

Příloha č. 1 Dotazník

A. Průvodní text dotazníku

Jste v současné době studentem či studentkou FAKULTY TĚLESNÉ KULTURY (FTK) nebo FILOZOFICKÉ FAKULTY (FF) Univerzity Palackého v Olomouci?

Pokud ano, rád bych Vás požádal o pomoc s realizací výzkumu k mojí bakalářské práci na oboru sociologie, FF UP.

Pomůžete mi vyplněním tohoto krátkého dotazníku. Nebude to trvat déle než 5 minut.

Přeji příjemný den.

Bernard Černíkovský

bernard.cernikovsky01@upol.cz

(Dotazník nezpracovává žádné chráněné osobní údaje a je zcela anonymní.)

B. Vlastní dotazník

1. **Pohlaví:** M/Ž
2. **Fakulta:** FTK/FF
3. **Kolik hodin týdně průměrně věnujete sportu?**
 - a. Nesportuji
 - b. 1–3 hodiny
 - c. 4–6 hodin
 - d. 7–9 hodin
 - e. 10 a více hodin

4. **Jakou formou sportujete? Vyberte častější.**
- a. Nesportuji
 - b. Sportuji neorganizovaně – mimo sportovní organizace (např. chodím do posilovny nebo běhat, samostatně nebo i s přáteli)
 - c. Sportuji organizovaně – v rámci sportovního klubu/týmu nebo v rámci sportovních lekcí/kurzů pro veřejnost (např. jsem členem fotbalového klubu, chodím na lekce aerobiku)

5. **Jak by se podle Vás měl chovat správný muž? Ohodnoťte následující tvrzení týkající se mužství na škále 1–7, kde 1 je „zcela nesouhlasím“ a 7 „zcela souhlasím“. Číslo 4 znamená „ani souhlasím ani nesouhlasím“.**

Muž by měl tvrdě pracovat, aby finančně zajistil svou rodinu.

1 – 2 – 3 – 4 – 5 – 6 – 7

Muže, který často mluví o svých obavách a problémech, nikdo nebere moc vážně.

1 – 2 – 3 – 4 – 5 – 6 – 7

Muž by měl být cílevědomý a ambiciózní, vždy odhodlaný uspět.

1 – 2 – 3 – 4 – 5 – 6 – 7

Muž by se měl být schopen se svými problémy vypořádat samostatně, bez pomoci druhých.

1 – 2 – 3 – 4 – 5 – 6 – 7

Muž by měl budit respekt.

1 – 2 – 3 – 4 – 5 – 6 – 7

Muž by měl za každých okolností působit sebejistě.

1 – 2 – 3 – 4 – 5 – 6 – 7

Muž by se měl držet hesla „na hrubý pytel hrubá záplata“.

1 – 2 – 3 – 4 – 5 – 6 – 7

Muž by měl umět zachovat vždy chladnou hlavu a vyřešit problém, před kterým se nachází.

1 – 2 – 3 – 4 – 5 – 6 – 7

Muž by měl být připraven použít násilí, pokud je to nutné.

1 – 2 – 3 – 4 – 5 – 6 – 7

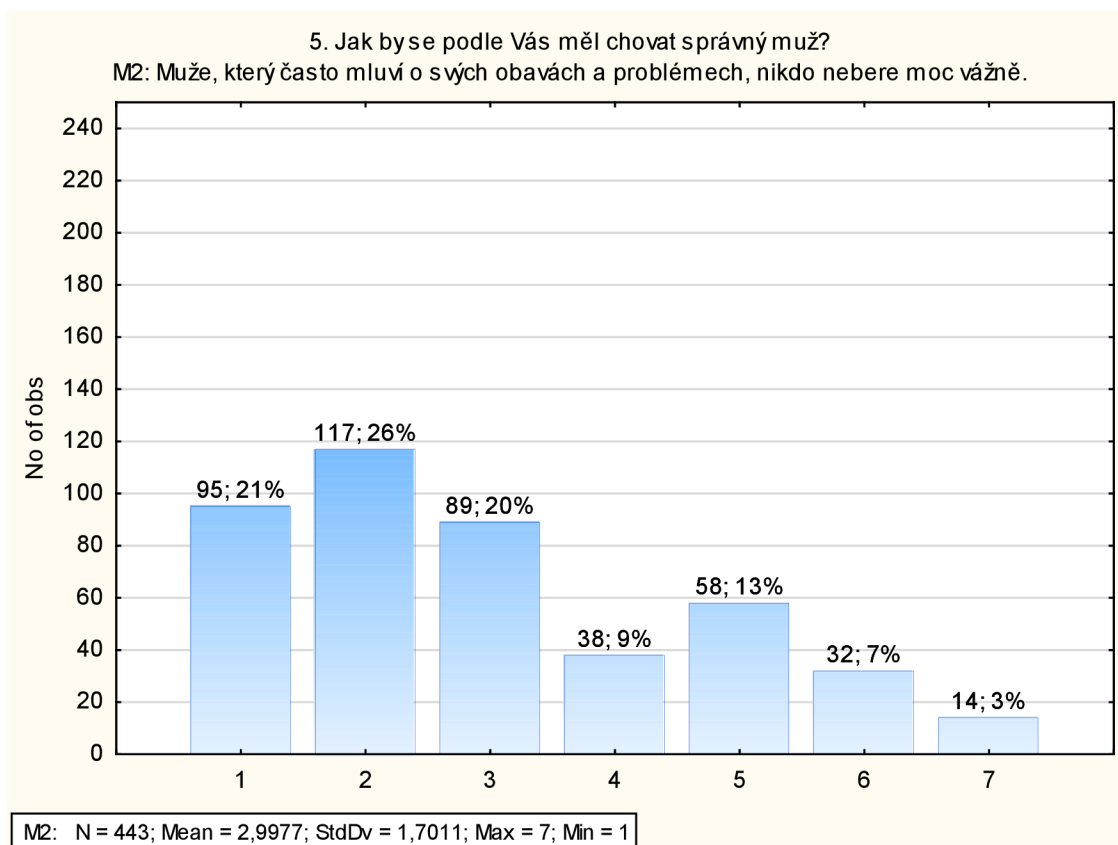
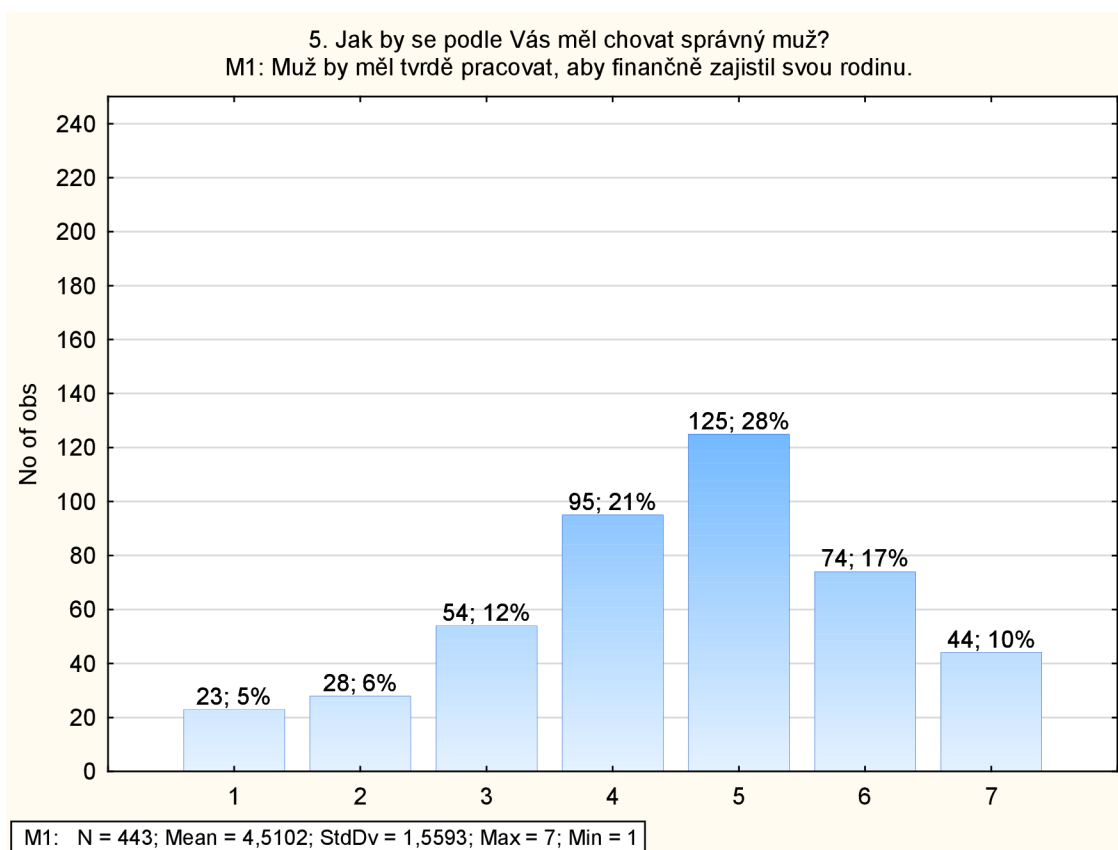
Přijde mi trochu směšné, když muž ve volném čase dělá balet a vyšívá.

1 – 2 – 3 – 4 – 5 – 6 – 7

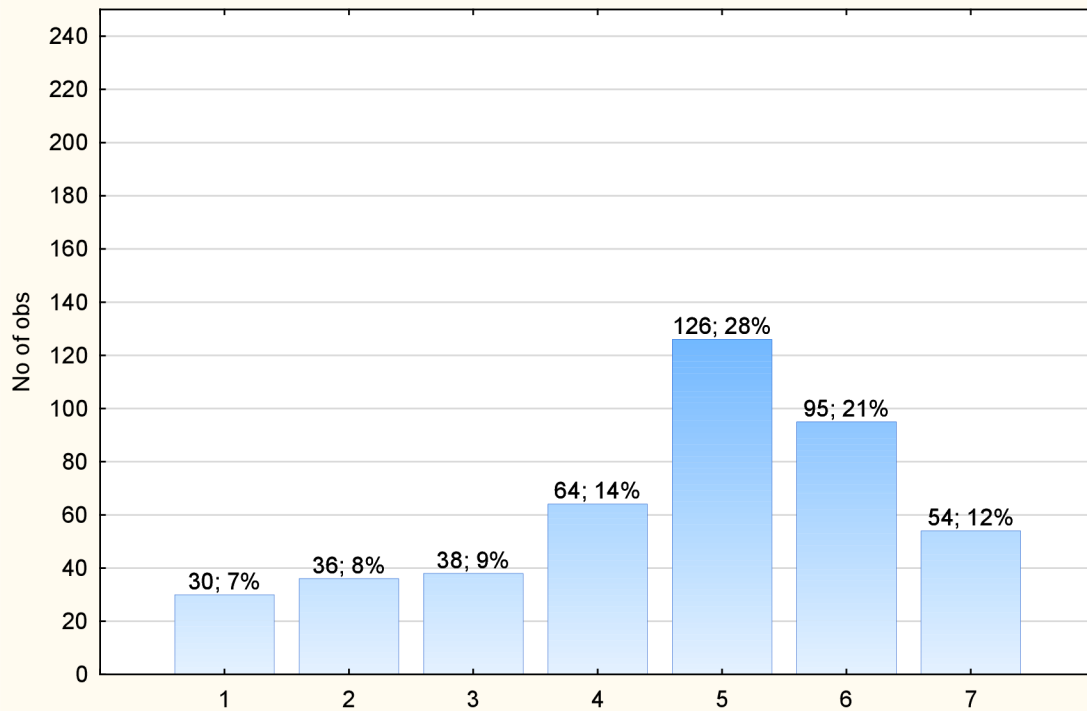
Muž by měl být fyzicky silný a neměl by se jen tak něčím nechat rozhodit.

1 – 2 – 3 – 4 – 5 – 6 – 7

Příloha č. 2 Histogramy odpovědí na otázku č. 5

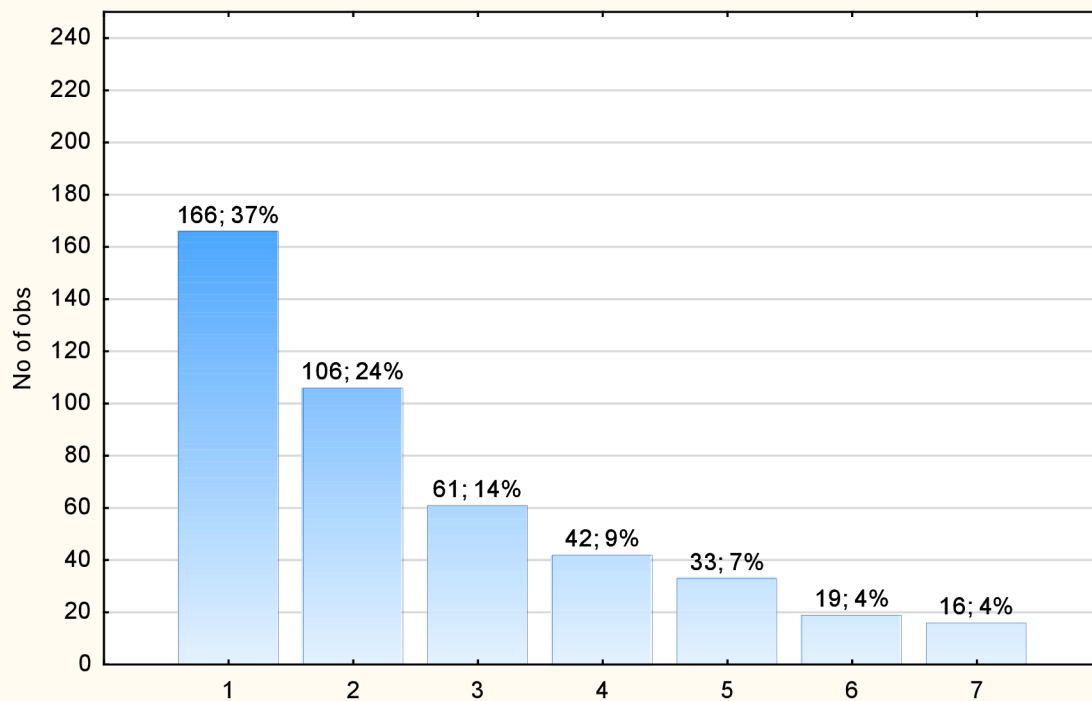


5. Jak by se podle Vás měl chovat správný muž?
M3: Muž by měl být cílevědomý a ambiciózní, vždy odhodlaný uspět.



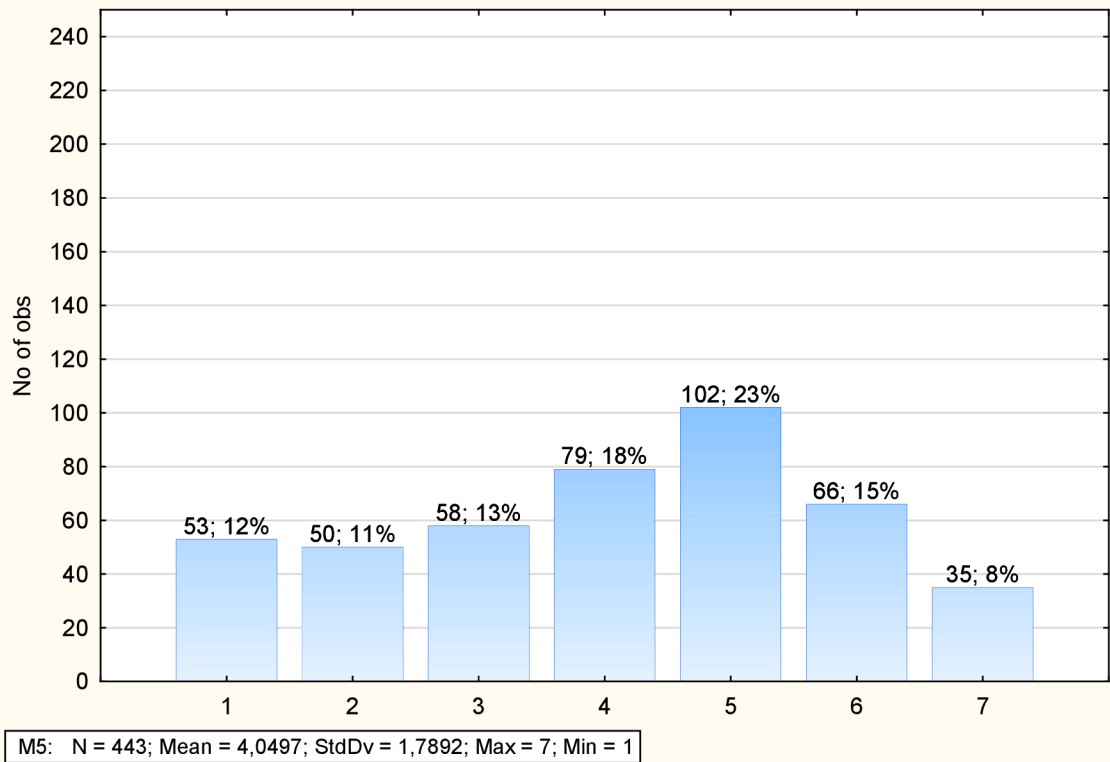
M3: N = 443; Mean = 4,6275; StdDv = 1,6948; Max = 7; Min = 1

5. Jak by se podle Vás měl chovat správný muž?
M4: Muž by se měl být schopen se svými problémy vypořádat samostatně, bez pomoci druhých.

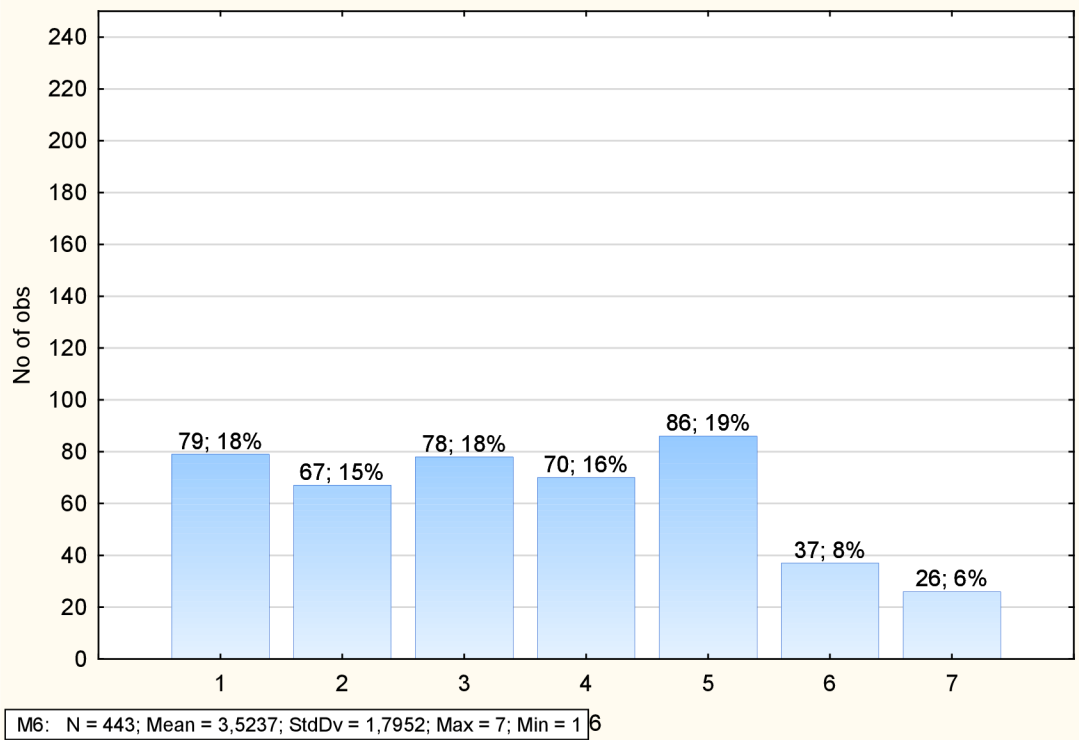


M4: N = 443; Mean = 2,5282; StdDv = 1,6967; Max = 7; Min = 1

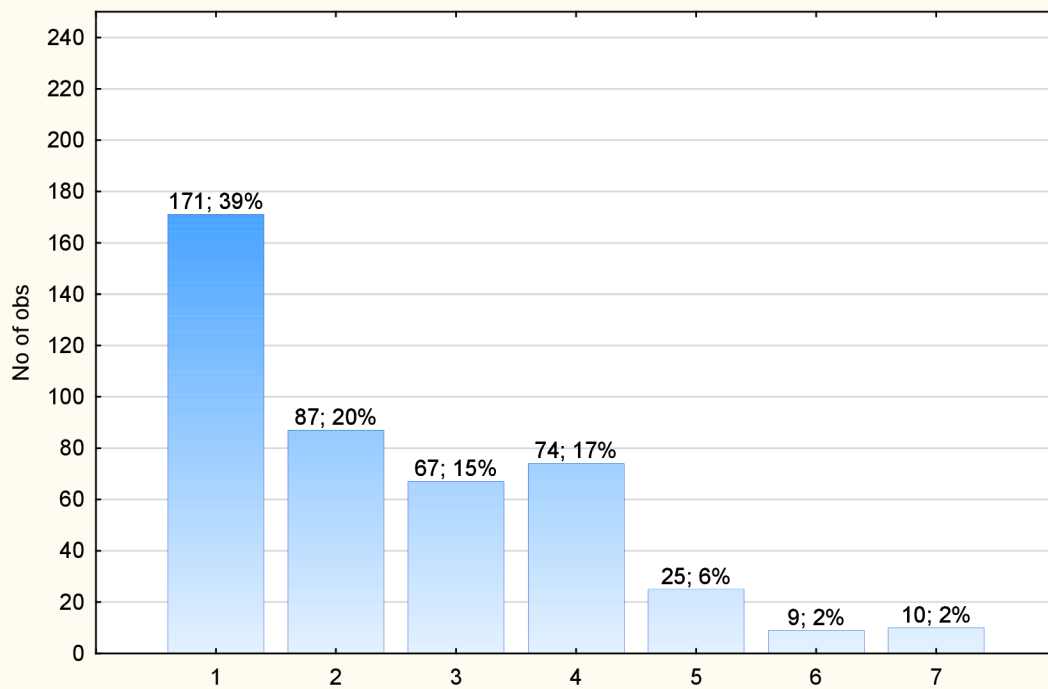
5. Jak by se podle Vás měl chovat správný muž?
M5: Muž by měl budit respekt.



5. Jak by se podle Vás měl chovat správný muž?
M6: Muž by měl za každých okolností působit sebejistě.



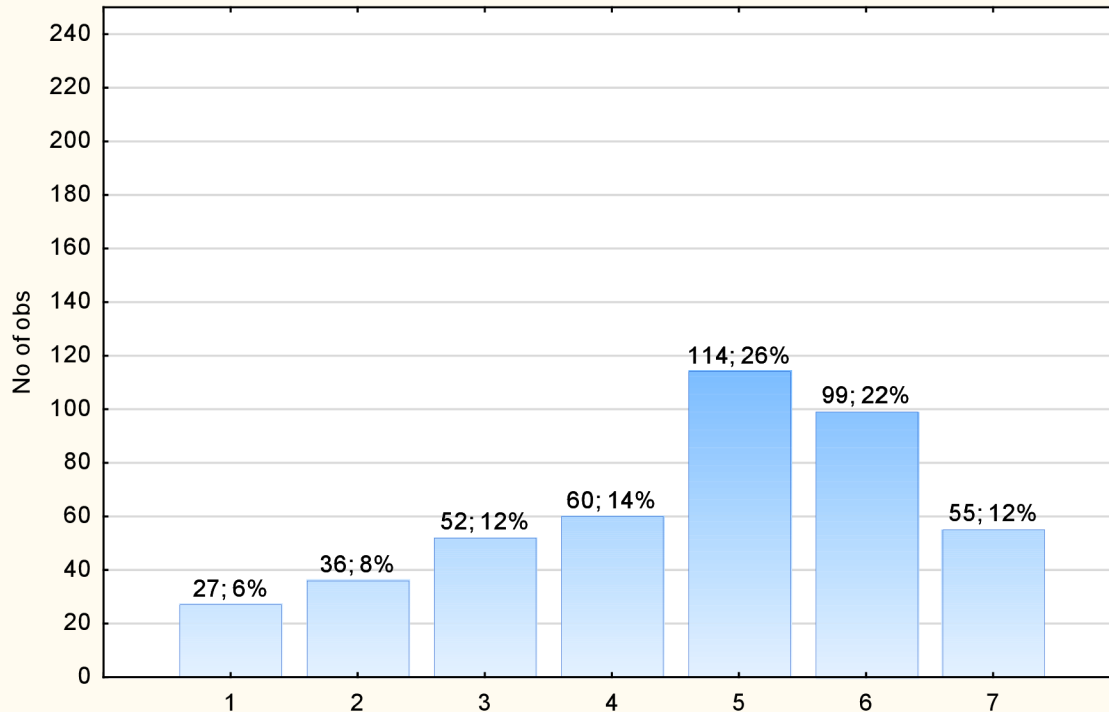
5. Jak by se podle Vás měl chovat správný muž?
M7: Muž by se měl držet hesla „na hrubý pytel hrubá záplata“.



M7: N = 443; Mean = 2,4628; StdDv = 1,5472; Max = 7; Min = 1

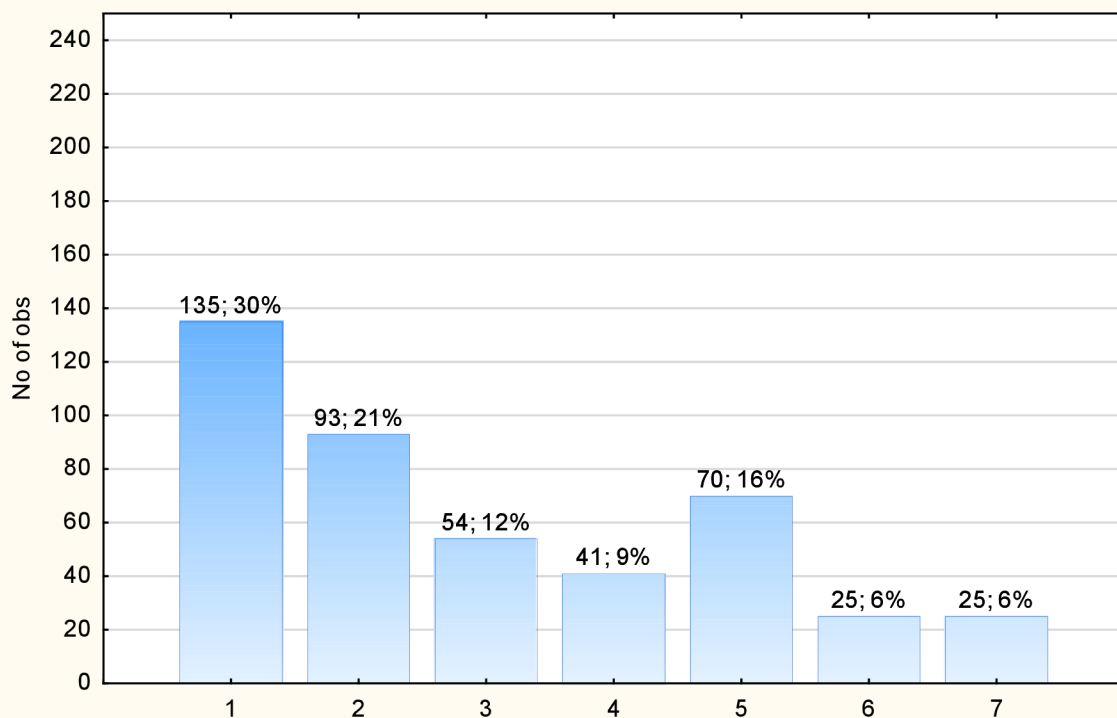
5. Jak by se podle Vás měl chovat správný muž?

M8: Muž by měl umět zachovat vždy chladnou hlavu a vyřešit problém, před kterým se nachází.



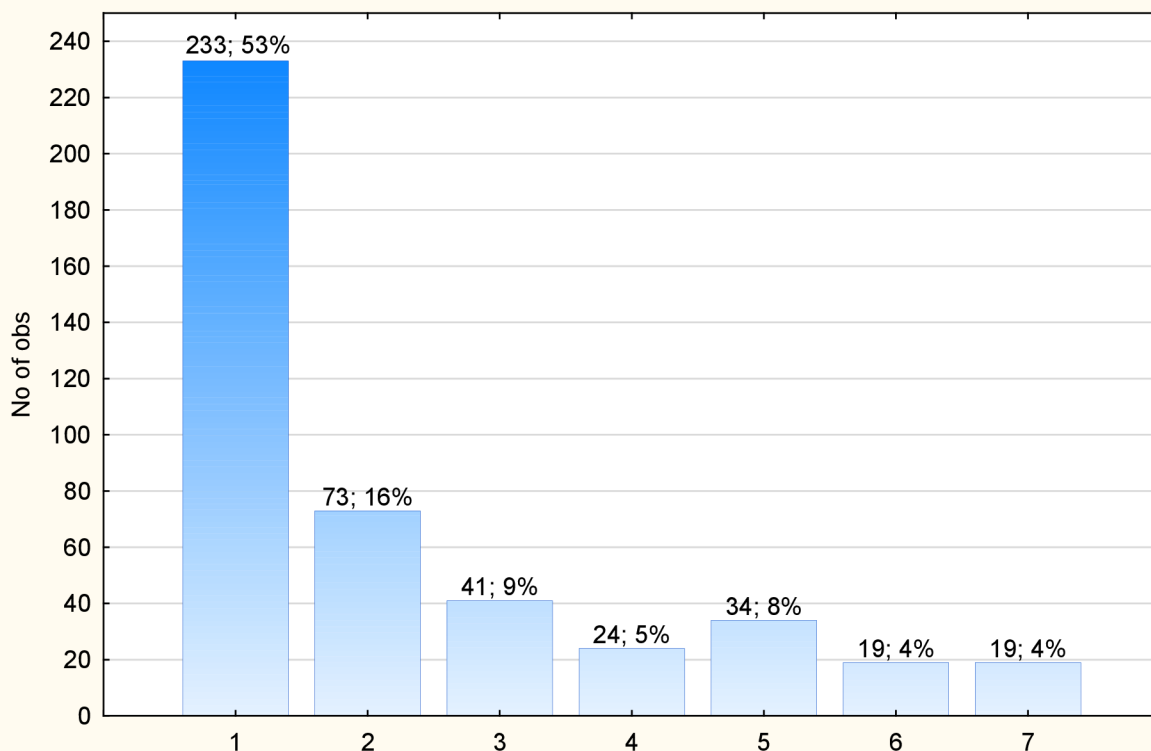
M8: N = 443; Mean = 4,614; StdDv = 1,6997; Max = 7; Min = 1

5. Jak by se podle Vás měl chovat správný muž?
M9: Muž by měl být připraven použít násilí, pokud je to nutné.



M9: N = 443; Mean = 2,9842; StdDv = 1,89; Max = 7; Min = 1

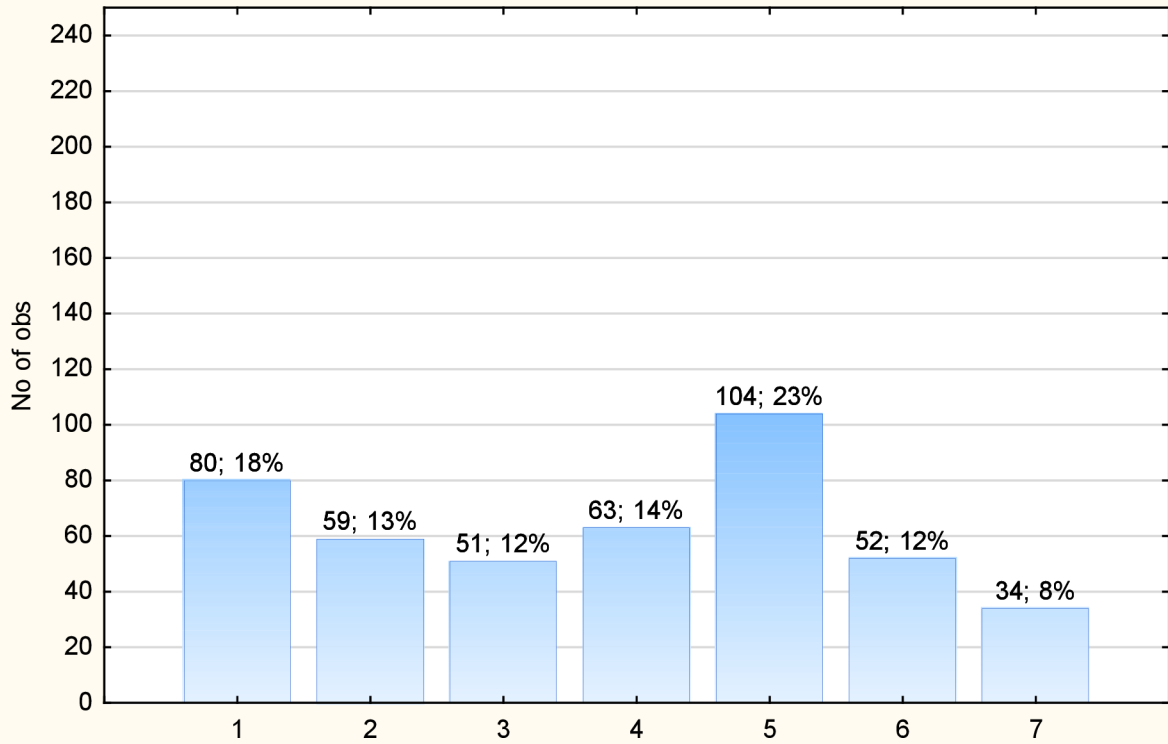
5. Jak by se podle Vás měl chovat správný muž?
M10: Přejde mi trochu směšné, když muž ve volném čase dělá balet a vyšívá.



M10: N = 443; Mean = 2,2912; StdDv = 1,7908; Max = 7; Min = 1

5. Jak by se podle Vás měl chovat správný muž?

M11: Muž by měl být fyzicky silný a neměl by se jen tak něčím nechat rozhodit.



M11: N = 443; Mean = 3,7765; StdDv = 1,9043; Max = 7; Min = 1